

Magyar Blochberg Simon Debrecen Arany János 13.

Jeruzsálem. — Ibrahim Khalil, a haifai polgármester sógora, aki a mufti kénytelen ellenében...

Haifa. — A Civitavecchiában levő tengerészeti iskola hajója, a Sára I. iskolahajó, 44 tengerésztiszt...

London. — Az United Appeal for Jews in Poland egyesület akcióit indít be 30000 font összegű juttatásra...

Tel Aviv. — A revizionista párt tel-avivi iróadóját átmenetileg a rendőrség lepecsételte. Később újra kinyitották...

Budapest. — Szélsőjobbali lapok szerint, a nürnbergi pártnapon több mint ezer magyarországi nyilaskeresztes vett részt...

Látogassa meg szövegkiállításunkat új helyiségünkben Str. Ep. Ciorogariu 4.

Szebbnél szebb perzsaszövegek, bel- és külföldi fonalak. — Szövegjavítások. — Allandó tanfolyam

KASCHRUSZBE megbízható szerény igényű zsidó leány vagy asszony felvétetik.

ELJEGYZÉS. Steiner Olga urleány (Osorheiu) és Klärmann Dezső nyersbőrkereskedő (Merurea-Ciuc) jegyesek.

TEL-AVIVI YACHTKLUB MEGRENDEZTE AZ ELSŐ VITORLÁSVERSENYT. (Tel-Aviv) Az újonnan alapított Yachtklub nyolc vitorlásnak...

ELJEGYZÉS. Roos Ella Sevlus (Nagyszőlös) és Engelstein Móricz Valea lui Mihai jegyesek.

FUCHS ILA angol nyelv-tanáró a tanítást megkezdte str. Rimanóczy 12.

Rosenberg Alfréd könyvéről lesújtó kritikát mond az angol közvélemény. (London) A „Friends of Europa” kivonatát közli Rosenberg legújabb könyvéből...

FÜZŐ ÉS MELLTARTÓ legújabb modellekben ROSENZWEIG R. leányánál, JUST-nénál szerezhetők be.

Orth. kóser vendéglő és bodega. Izleles házi kóser, pontos kiszolgálás és olcsó árak. BERGER II HŐSÁRA, Str. Preter 2

ZSIDÓ A PARISI VILÁGKIÁLLITÁSON. Egy zsidó járkal Párisban és a kiscsőr állandóan magyarázgat neki...

RUBENS-KÉP ES A CHUCPE. Ugyancsak egy muzeumot látogató hitsorsossal történi: Mutatják neki Rubens híres festményét...

ADD A HELYEDET. Az egyik ardeali hitközségben eles harc folyt nemrégiben a hitközségi elnöki székért.

HELLO, MARGARET, NEM FÁZOL? — Ohi, egyáltalán nem. — Te igazán jó ember vagy — különben nagyszerűen érem magam.

TIFOK. Két tőzsdeügynök találkozik a tőzsde előtt és az egyik haragosan mondja: Hogy mondhatod te legnap a tőzsdén mindenkori előtt...

FIATAL CSIRKE. Reb Irig bemegy a kóser vendéglőbe és azt mondja a tulajdonosnak: Herr Traktör, csirkét akarok enni...

ROSSZ KIFOGAS. A könyvelő elkésoe jön be az üzletbe, mire a főnök dühösen kérdere vonja: Kérem szépen — mondja a könyvelő — egy kis baleset történt velem...

A ZSIDÓ VAGYON. Két hitsorsos az aktuális politikai problémákat tárgyalja meg a kávéházban és az egyik megkérdi: Tudós-e, miért alkalmatlan a zsidó nagypallatokat olyan kevés tisztosított?

TIPOGRAFIA SONNENFELD ORADEA.

NÉPÜNK

Főszerkesztő: Wasserstrom Sándor ZSIDÓ HETILAP Felelős szerkesztő: Leitner Zoltán

Válaszunk az uszításokra!

Írta: Dr Klein Miksa cluji ügyvéd.

Hónapok óta tart és kísérjük figyelemmel a jobboldali sajtónak azt a kalmérgéző akcióját, amellyel a nép lelket akarják megmetyélni nap-nap után...

lette lebeg a cenzurázás, sőt a beszűntetés Damokles kardja, viszont ezek az uszító lapok, agylátszik, büntetlenül követhetik el a féltelen igazgatás büntetendő cselekményeit.

Komoly formában, komoly tézis címe alatt anéket folytatott a „Curentul” és három főkérdésben híri ki a hűlőnböző vezető és nem vezető egyének véleményét.

Ne félemlítsen meg senkit az uszítók ahnamunkája, mert a román népel nem fog sikerülni megfélemlíteni azoknak sem, akik legszívesebben zsidó hűltesteken keresztül történnek a hatalom felé.

Arab terroristák felrobbantották a moszuli petroleumcsöveket

Jeruzsálem. — Jajfa és Jeruzsálem közötti telefonvonalat elvágták az arab terroristák és a kiküldött munkásokat, akik a vonal helyreállításán fáradoztak...

madások főleg az angolok ellen irányulnak Közéleketen és észrevehetőbb nap mint nap, hogy külföldi hatalom áll mögöttük.

Transzjordániában merényletet követtek el a moszuli petroleumvezeték ellen. A terroristák dinamittal felrobbantották a csöveket s a kifolyó petroleumot fel is gyújtották.

A jelek szerint azonban Anglia most már komolyan rácbredt eddigi mulasztásaira és kemény kézzel töri le az arab zavargásokat, sőt büntető expedíciókat szervez az extrém arab vezetők ellen is.

Mégis győztek a gettó-pad hivei Varsóban

Varsó. — A napokban nyílt meg a lengyel fővárosban az egyetem, mely alkalomból a rektorátus közhírré tette, hogy külön padokat jelöl ki a zsidó egyesületekbe beiratkozó zsidó diákok és külön padokat a lengyel keresztény diákok részére.

letnek sem tagjai. A rektorátus éveken keresztül ellenállott a diákság ebbeli követelésének, azonban az antiszemitizmus növekedésével annyira fájult a helyzet, hogy most mégis bevezették a megalázó gettópadokat, amelyek ellen a zsidó diákság oly elkésere-detten harcolt.

MI a teendő?

A megélenkült belpolitikai élet fokozott aktivitásra inti a zsidóságot!

„Nem halt meg, csak alszik!” Ez a mondás jut eszünkbe, amikor arról értesülünk, hogy a Zsidó Párt központi végrehajtóbizottsága ülést tartott...

De nyugodtan összehasonlíthatjuk a Zsidó Párt utóbbi éveken megnyilatkozott tevékenységét a többi kisebbségi pártok ehbeli működésével.

S ha most, a politikai élet élenkültése következtében aktuálissá vált, a kérdésnél nyíltan felvetjük a kérdést, ki a hibás ebben, ugy az egész kérdés-komplexumot fel kell oldjuk a dolgok megértése végett.

Mindenekelőtt a zsidó tömegek állásfoglalásáról beszéljünk.

Tagadhatatlan, hogy a romániai zsidóság politikai állásfoglalása mindinkább a Zsidó Párt felé sodorja a nagytömegeket. De egy pillanattal se hagyjuk, hogy ezt a Zsidó Párt központi, vagy helyi szervezetei segítették elő. E téren a legnagyobb propagandát Goga és Cuza, meg a többi szélsőjobboldali szervek fejtették ki.

Sajnos, be kell valljuk, hogy a nemzeti parasztpárt is felvette a versenyt a megmérítés terén a többi párttal. Madgearu legutóbbi nyilatkozata nem mondott semmi egyebet, minthogy ellene vannak ugyan az erőszakos fellépések, de ugyanazt akarják „békés” eszközökkel.

MI EZZEL SZEMBEN A ZSIDÓ SZERVEZETTSÉG? Ha az antiszemita uszítók pamfletjei volnaának mérvadóknak, akkor vígan dörzsölhetnénk kezünket.

Hála Istennek, csak a központi „kabal”-nál egy gombot kell megnyomni, akkor dőlnek a milliók és minden egyes zsidó, mintegy vezényszóra cselekszi azt, amit a vezetőség elhatároz. Sajnos, hogy mindezt betegagyú zsidógyűlölk találmánya. Mert ha azt a bizonyos „gomb”-ot megnyomjuk, akkor kiderül, hogy ez a híres szervezetség addig sem terjed, hogy egy fizetett állandó titkár legyen, de még addig sem, hogy egynehány postabélyeget elő tudjon teremteni.

Az a zsidó kisebber, amely soraink zömét alkotja. Amikor közeledni akar a zöldasztalhoz, úgy látja, hogy az elnöki asztal zsufolásig megtelt már, de egyetlen kisebber sincs ott. De olyanok sem, akik predestinálva vannak erre. Csak azok vannak, akik korábban jöttek és ott akarnak ülni.

Először is folytonos zsidópárti tevékenységet kellene lásson a zsidó kisebber. Mi volt eddig a jogvédő irodákkal? Mi volt eddig azon a téren, amely akkor is aktuális, amikor nincs választási kampány.

A zsidó tömegek nem kell sokat magyarul, hogy hol a helyük. Feltétlenül a zsidó pártban belül. Természetesen az agitáció téren sem lankadhat el, sőt legyen a lehető legerőteljesebb. Viszont minden kétséget le lehetne hozni, ha minden egyes zsidó lakta helyen olyan vezetőség veszi kezébe az ügyeket, amely önzetlen, politikailag érett férfiakból áll.

Ha minőségre súlyt helyez, ősszel csakis ÖSZI-SÖRT igyon! Gyártja: Dreher-Haggenmacher Oradeai Sörgyár Rt. Városi lerakat: Nicu Filipescu 7 sz. — Telefon 4-71.

Minőségben árákban izlésben szövet különlegességünk vezetne! Dus választék! Szólad kiszolgálás! Havas és Grünfeld posztóáruház Oradea, Piata Regina Maria I. (Kisbldio)

gei álljanak csatasorba, hanem az ókirályság asszimiláltjai is, meg Bucovina és Baraszarabia zsidó tízezei. Csakis így lehetne számítani arra, hogy kellő súlyt reprezentálunk önmagunk is, de ha kell, esetleg paktumoknál is tudjuk, hogy van erő a hátunk mögött.

Ezt így eldönteni pillanatnyilag nem lehet. Ha a szükség úgy kívánja, akkor menjünk együtt demokrátiuss román pártokkal. (Ha csak nem félnek attól, hogy „zsidóberenc” címen több kárunk lenne ebből, mint haszon). Ha a konstelláció olyan lesz, menjünk együtt a kisebbségi pártokkal.

E percben még nem tartunk olyan messze. Csak annyit mondhatunk, hogy kezdődjék az intenzív szervezkedés minden vonalon. Álljanak az élre olyanok, akik rátermettek, rutinjuk van és zsidó etnikai kisebbségi alapon állanak továbbá elsősorban azok, akiket a nagytömegek szívesen látnak és akik nem azért mennek az élre, — mert ők akarnak és jó utnak vélik az érvényesüléshez.

MIT HATÁROZOTT A VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG?

Bucurestiben a központi végrehajtóbizottság ülést tartott. Dr. Fischer Tivadar, a Zsidó Párt elnöke nagyszabású előadással ismertette a zsidóság politikai és gazdasági helyzetét. Ezután a különböző álló választások ügyével foglalkoztak.

A központi tanács elhatározta többek között, hogy emlékiratot fog intézni a kormány illetékes tisztségűkhöz és intervenálni fog a zsidó lakosság súlyos helyzetének feltárása érdekében.

A megkezdett élelnebb párttevékenységet lapunk is a legnagyobb figyelemmel fogja kísérni, annak érdekében munkálkodni fog a szükségesnek látja, hogy ezt a nehézt, sok energiát, időt és pénzt igénylő munkát, lelkes önzetlen vezetők vigyék győzelemre, helységünket, megyénkint, tartományonkint és országszerte.

KIKKEL MENJUNK?

Ezt így eldönteni pillanatnyilag nem lehet. Ha a szükség úgy kívánja, akkor menjünk együtt demokrátiuss román pártokkal. (Ha csak nem félnek attól, hogy „zsidóberenc” címen több kárunk lenne ebből, mint haszon). Ha a konstelláció olyan lesz, menjünk együtt a kisebbségi pártokkal.

MIT HATÁROZOTT A VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG?

Bucurestiben a központi végrehajtóbizottság ülést tartott. Dr. Fischer Tivadar, a Zsidó Párt elnöke nagyszabású előadással ismertette a zsidóság politikai és gazdasági helyzetét. Ezután a különböző álló választások ügyével foglalkoztak.

A központi tanács elhatározta többek között, hogy emlékiratot fog intézni a kormány illetékes tisztségűkhöz és intervenálni fog a zsidó lakosság súlyos helyzetének feltárása érdekében.

A megkezdett élelnebb párttevékenységet lapunk is a legnagyobb figyelemmel fogja kísérni, annak érdekében munkálkodni fog a szükségesnek látja, hogy ezt a nehézt, sok energiát, időt és pénzt igénylő munkát, lelkes önzetlen vezetők vigyék győzelemre, helységünket, megyénkint, tartományonkint és országszerte.

Lord Peel halála

Ki volt Lord Peel? Most már tudjuk. Most, hogy 70 éves korában elhunyt. De ismertük-e egy-két évvel ezelőtt is? Valljuk be, hogy nem. De miért is ismertünk volna egy angol lordot, aki bár magas állásokat töltött is be az angol gyarmatügyi miniszteriumban, de nem érdekeltett bennünket zsidókat.

Az ernyővel megvédi a kalapját és kabátját, de... nem a bőrét!

Ezért naponta kétszer jól dörzsölje be a bőrét Nivea-val, ottól puha, nyulékony lesz még ha nedves és hideg időjárás is van. A Nivea pótolhatatlan, mert az egyedüli krém, amely Eucerint tartalmaz és ez a csodás hatásának titka.

Csak NIVEÁT a BÖRÉNEK

hogy lord Peel pártatlan volt, nem arab, sem zsidóbarát. Egy-két annak idején ejtett megjegyzéséből azt lehetett kiolvasni, hogy nagyon sajnálta a szerencsétlen, talánelküli zsidó népet.

A tiz között egyetlen egy Vannak szép mesék, amelyet a naiv felhőtlenek be lehet adni. Be is adják őket és be is veszik. Így ezek közé a kitalált mesék

közé tartozik az is, amely arról regél, hogy Oroszországban a zsidók kezében van a vezetés. Hogy ez mennyire szeméremzett hazugság, arra bizonyos, hogy a Politbüro vezetői, az a tíz ember, akik ma Stalin mellett a szovjet vezérkarát jelentik, (kormányát, ha jobban tetszik), kilentizdrészbem nem zsidókból áll. A vezérek közül Molotov, Vorosilov, Kalinin és Andrejev nagyorosok, Petrowsky és Tauber ukránok, Kosior lengyel, Stalin georgiai — és zsidó Kaganovits. Ezekből áll tehát a nagyvezérkar. De mit ér az, ha egy nagy keresztény svájci lap írja ezt? Semmit. A kommunizmust zsidók csinálják — hirdeti Hitler és hirdetik a faszisták. Viszont mit csinálnak ők? Háborút Spanyolországban, háborút Távolkeleten, háborút Abessziniában és háborút a Földközi tengeren. Mi nem tartanánk azt sem bűnnek, ha a tíz vezér közül három zsidó volna. Mert ennek dacára a kommunizmus nem zsidó találmány, hanem a cári gyűlöletnek és elnyomásnak érhető ellenhatása. De mit tegyünk, ha arra kell hivatkoznunk, hogy egy zsidó van közöttük, a többi orosz-ukrán-lengyel-georgiai.

A szövetvásárlás titka

Gyakran irigykedve állapítjuk meg, hogy mások milyen jól, olcsón és izlésűen megfelelt vásároltak. Pedig ha egy kicsit gondolkozunk fölötté, könnyen rájövünk, hogy olcsón jó árut, a divatnak megfelelő csak úgy vásárolhatunk, ha szakmabeli legnagyobb cégeket keressünk fel, hol izlésűnknek megfelelő áru áll rendelkezésünkre.

gyek közvetlenül a gyáraktól nagy tételben vásárolnak és folyton érkező új árukat a nagy forgalom révén olcsón árusítanak. Hogy családias ne érje, saját érdekében szövetvásárlásukat Deutsch Posztóáruházban, Oradea, str. Avram Iancu 4, Ardeal legnagyobb posztóáruházában szerezzék be.

MEZEY BÉLA

JERICHEM TEHENE

— A „Népünk” eredeti tárcája. — A küldöncök már szerdán elindultak Szmirnochooba, Progoricssebe, Satankoooba és a többi környező falvakba, hogy a ryskooi Májor hívei szorongó oktetlenül jöjjenek Ryskoooba, mert a cáddik fontos dolgokat óhajt híveivel közölni, a harmadik lakoma után.

mondanivaló lesznek a rebbenek. Alkonyat táján, amikor végre leültek a harmadik lakomához és a hieok elnékeltek hétszer a XXIII. szollárt: — Járjak bár a halál szakadékaiba, akkor sem félek, — Tamaszom és segilóm vagy Te oldalam mellett és amikor a szép hangu satankooi Hieschele elkezdte zümmögni a „Bné Hecholint”, akkor intett a rebbe, hogy beszélni akar. — Ma nem a heti szakaszról fogok nektek magyarázni, drága híveim — kezdte a cáddik — hanem elfogom mesélni, hogy miről gondolkoztam a héten, amikor kedd éjszaka, a Fény Könyvének olvasása közben leltem meglett págyódással a Sechina után. Akkor az jutott eszembe, hogy fenn a mennyekben állandóan vízzsálják Izrael gyermekeinek lelkeit és eszekekedteit. Egy nagy mérleg áll ott, olyan, mint példának okáért a szmirnochooi Reb Anselnek van, csak hogy ezen a mérlegen nem söt, lisztet vagy tengerit mérnek, hanem Izrael gyermekeinek jó és rossz eszekekedeteit. A „Melle-Jajser”-ek állandóan fuvarozzák a jöletteket, a „kätreg”-ök meg folyton hozzák a rossz eszekekedeteiket. És ez így megy éjjel-nappal, peronji pihenő nagy megállás nélkül. És ha bűnünk sokasága miatt a mérleg erősen a „kätreg” oldalra billen, akkor a Sechina eltularkja arcát, fellegelk borítja el a napot és a legfényesebb sugár is elhalványodik. Ezért kell drága híveim egy olyan szegény bűnösnek is, mint én vagyok — folytatta a ryskooi Májor — állandóan arra törekedni, hogy imájóval egyhítse a mérleg lebillete.

nését a rossz eszekekedet oldalán. Persze sokszor egy öntudatlan kis gyerek brocheja többit ér a „Melle-Jajser” oldalán, mint száz cáddik imája együttesen. Sohase tudni, hogy melyik eszekekedet hány „dekát” vagy „kilót” nyom odafenn az ég mérlegén. Erősen alkonyodott, röt árnyak húzódtak végig a Beth-Hamidrás falain, amikor magyarázása közben a rebbe egy percig megállott és odafordult a zolchivoi Chájjenhez — lekedesebb tanítványához — és azt mondotta, hogy ha kiítne a tüz a satankoooi malomban, azt neki azonnal jelenték. Aztán így folytatta: — Ha majd egyszer — így mondják a nagy szent könyvek, amelyek a Titkok titkait fűrkézik — a „melle-jajser” oldalára fog billenni a mérleg nyelve, úgy, hogy kétszeresen lehúzza a „kätreg” oldalt, akkor el fog jönni a Messias... Ha csak egy kicsit billen a jó oldalra, akkor jönnek a jó ének, a jó gezerék... míg ellenben ha a másik oldalon van a mérleg nyelve, akkor jönnek a rossz ének, a félelmetes gezerék, amelyek elpusztulással fenyegetik Izrael gyermekeit. — Ha égni fog a malom, oktetlenül szólj nekem Chájjem fiam, — szölt közbe ismét a rebbe. — Egyszer huszonöt évvel ezelőtt úgy látszott már, hogy a „melle-jajser” oldal annyira lehúzza a kätreg oldalt, hogy már csak legfeljebb napok kérdése lehet a Geüle Sléme és akkor... — Mi történt akkor? — kérdezte a zolchivoi Reb Janken, akinek meg volt az a joza, hogy feszül percekben kérdéseket ostromalhassa a cáddiktól. — Huszonöt évvel ezelőtt két testvér lakott Satankoooban. Az egyiket Reb Nafute Szragenek hív-

jajt. Ők, a fascisták, a XX. század örök szencsétlensége. A barna nyomoruság annyi szenvedést zúdít a világra, hogy ezt ellensúlyozni képtelen lesz a világ valamennyi humanistája, ha mind össze is fognak ellene. Egy zsidó, — tiz zsidó, száz zsidó — mindegy! A gyűlölet tengerében a mi kis sajkánk ügyis el kell merüljön. Kétezer millió ember tizenhatmillió ellen. Ha semmi másért, csak azért, mert Kaganovits népbiztos zsidó. Egy a tiz közül. Mindegy. Minak a gyűlöletszításnak indoklás?

Egy törhetetlen ortodox vezérharcos halála

Únepek között, amikor a zsidó sajtó megjelenésében nem volt meg a permanens folytonosság, történetek események, amelyekkel foglalkozni kell. Természetesen több szomorú, mint kedves történet volt, ami jobban megfelel a zsidóság lelkiállapotának is. Hirt kell adjunk — ha kissé késve is — egy zsidó férfi haláláról, aki 79 éves korában hunyt el Budapesten. R. Chaim Eliezer Hartstein-ről van szó, aki Tisri 7-én hunyt el. Elelrajza nem mutat fel sorsdöntő dátumokat. Született Szomotoron, majd jesudákat járt, az ungvári és beregszászi gaonok iskoláit járta. Munkácson lakott, azután a múlt század kilencvenes éveiben Budapestre költözött. Ortodox közügyek érdekelték, majd 1903-ban a Központi Iroda tanácsosa lett. Két év múlva az Iroda elnöke a megboldogult Frankl Adolf lett. Akkor jutott be az Irodába és harminc éven át az elnök „jobbkeze” volt.

Kemény kéz volt ez a „jobbkeze”. Hartstein fogalom volt. Ő volt a „kérlehetetlen”. Nem csupán vallási meggyőződésében volt szilárd és százpercentes ortodox, hanem tanakusan hitt abban, hogy a separált ortodoxia hivatott arra, hogy őrzője legyen a zsidó tradícióknak.

Hartstein Lajos abból a generációból való volt, aki a régi magyar neológiától minden zsidó jellegét megtagadott volna, ha szélesebb hatáskörrel bízott volna számára a véletlen. Talán a most felnövő, főleg az impériumválasztás utáni korszak zsidó fiatal-sága nem is tudja azt, mit jelentett egykor egy olyan extrém ortodox, mint amilyen

ták. Ez nagyon gazdag ember volt, háza, malma, szeszgyára, saját hintója, bankbetétei, száol minden vagyona és gazdagsága megvolt, a másik egy nagy dálesz volt, talán tí ismerték: ez volt Jerichem a márseliki. Jerichem — a márseliki — abból élt, hogy eljárt a környéken lakodalmakra, briszszekre és amit ott jölküti emberektől kapott, abból tengette életét. Végre hosszú évek kinlódása után annyit összegyűjtött magának, hogy abból vehetett magának egy tehent. Ez a tehén, amelyet Bogárnak nevezett, volt egész vagyona. Igaz, nem volt valami jó tejelő tehén, de 7-8 liter tej csak adott egy nap és Jerichem most már kezdett jobb napokat látni. De éppen most luszonói éve nagyon száraz időjárás volt, tanással és nyáron egy szikra cső sem esett és nem lehetett az állatokat kihajlani a legelőre, mert nem volt zöld fü és bekövetkezett egy másik gezeire is, hogy a cár betiltotta a marhakieltet idegen országokba. Ez a kettős csapás aztán annyira lenyomta az állatárakat, hogy ami azelőtt 100 rubel volt, az csak 5 rubelt ért. Jerichem keserősen nézte, hogy egyetlen tehene az éhség kötetkeztében napról-napra hogy sornad, de lehetetlen volt a Isen csapása ellen. Persze Náfule Srágenak, a gazdag testvérnek ez nem ártott, mert neki volt még faalgyulról kellő mennyiségű szénája és jutott bőségesen marhának eszéig, még ha egy évi nem lehet kihajlani őket a legelőre.

Mikor Jerichem látta, hogy a Bogár odapszult az éhségtől, gondolt egy nagyot, felkereste Náfule Sráget és megkérte, hogy a tehent vegye tőle zálogba, mert a tehén már két hét óta nem adott egy csepp tejet sem, Jerichem házában pedig kellett a

Hartstein Lajos volt. A század elején voltak neolog megmozdulások, amelyek unifikálni akarták a két árnyalatot. Micsoda harc folyt akkor e terv ellen! 1912-ben Szabakkáról indult el újra ez az egységitő mozgalom. Ha Frankl Adolf volt az Iroda diplomatája, akkor Hartsteint mint annak hadügyminiszterét tekinthették a magyarországi ortodoxok. Szókimondó volt és bátor, amikor harcolt a neológia ellen, de nem rejtette véka alá meggyőződését akkor sem, amikor belső ortodox vitákban kellett szavát hallassa. Sok ellensége volt, hint és bent egyaránt. De ez érthető is volt, ha tekintetbe vesszük, hogy nem volt soha az Irodának „irodái” alkalmazottja, még ha fizetést is húzott onnan, hanem az ortodox ellenállás szervezője, mindenek és mindenkiel szemben, aki csak görbe szemmel is mert ránézni a kllönálló magyar ortodoxiára. 1934-ben, négy évtizedes működésének elismeréseképen, ügyvezető elnökhelyettese lett az Irodának. De akkor már beteg ember volt Hartstein. Több mint hét évig szenvedett alattomos betegségtől, amely most két nappal Jomkippur előtt elszóllította az évek sorából. Az utóbbi években már nem is tudott bejárni az Irodába. De a hartsteini szellem még sokáig ott fog lebegni a pesti ort. Központi Iroda felett. Értjük ezalatt azt a tekintetnélküli, tradícióhoz ragaszkodó életfelfogást, amely annyira jellemezte az elmúlt évtizedek ortodoxiáinak felfogását és amelynek egyik legfőbb öre, irányítója éppen Hartstein Lajos volt, aki egyik „utolsó mohikánja” volt a régi időknek...

Ahol a zsidó tanulóknak több tandíjat kell fizetni

Ilyen iskola is létezik már nálunk. Jobban és precízebben: Radauti-ban. Létezik ott egy ipariskola leányok részére. Az igazgató-nő kimondta a szentenciát, hogy zsidó tanulóknak 3000 lej kell fizessenek, a többiek pedig 900 lej havonta. Új metódus ez, amilyenre nem igen volt még precedens. Tehát nem numerosok, nem egyéb vezetűk, hanem nagyretorziók. Miért fizessen egy zsidógyerek is annyit, mint egy nemzsidó? Ha tanulni akar, fizessen! Igen, fizessen 2100

pénz kenyérre, sóra és gyertyára. Náfule Sráge meghallalta Jerichem kérését és azt válaszolta, hogy zálogba veszi a tehent, etetni fogja saját állataival együtt, de a takarmány árát felszámítja Jerichemnek rendes napi árban, a tejet pedig, amit a Bogár adni fog, megtartja saját magának, mint a takarmány értékeknek kancellát, mert Jerichem ugye fogja tudni neki megfizetni azt a pénzt, amit a tehénre adott zálogba. Hol van még a takarmány ára? Jerichem nehéz színnel belemegodott, hogy semmi haszna se legyen a Bogárból, de hát hallgatott, gondolta, hogy egyszer csak megjárulnak a viszonyok és újra otthon lesz a Bogár. Amikor azonban teltek a hetek és a viszonyok csak nem javultak, Náfule Sráge egyszer behajlatott Kiebbe, valami elintézni való dolog volt ott és megtudta, hogy a cár a jóóó héten fel fogja oldani az állatkieltetli tilalmat. És akkor Náfule Sráge hazajött és mikor a Beth-Hamidrásban találkozott Jerichemmel, a testvérével, akkor azt mondta neki, hogy tud egy neót a Bogárra. És Jerichem, a szegény bolond megbrüllt, mert gondolta, hogy egy pár rubelt csak fog kapni a tehénért és mikor Náfule Sráge azt mondta, hogy kilátása van tizenöt rubelt kapni a Bogárért, akkor Jerichem belegeyzett, hogy Náfule Sráge adja el a tehent. Jerichem szegény ember volt és így nem volt semmi összekötése és bejáratlansága a hivatalos emberekhez, mint Náfule Srágenak és nem tudhatta, hogy a Bogár, amelyik csak tizenöt rubelt ér ma, a jóóó héten, ha a cár rendelete, amely a tilamát felfüggeszteti, nyiltoános-ságra jut, legalább a tízszeresét fogja érni. Így jutott Jerichem tehene Náfule Sráge birtokába.

PETROL-EGGER

Meggátolja a korpázást!
Meggátolja a hajhullást!

lejjel többet, mint a többiek. Ezzel vagy elveszik kedvüket a tanulástól, vagy ha tanulni akarnak, akkor több áldozatot kell hozniuk a szülők. Ha sok kell tandíjra, kevesebb jut másra. És ugyebár, ha egy zsidónak kevesebb jut, azért még nem megy tönkre a világ. A világ nem! Csak legfeljebb a szülő. Már pedig egy zsidó szülő tönkremenéséből nem kell káoszt csinálni, még a radauti iskolában sem. Természetesen az illetékesek panasza mentek a hatóságokhoz. De eddig még nem segítettek rajtuk. Csak Uram őrizz, ne jusson eszébe más igazgatónak, vagy igazgatónőnek egy ilyen tandíj-numeruslaus. Mert ha igen, úgy el lehetünk készülve arra, hogy ezen a téren is jöhessen hatalmas meglepetések. Zsidónak 3000, nemzsidónak 900.

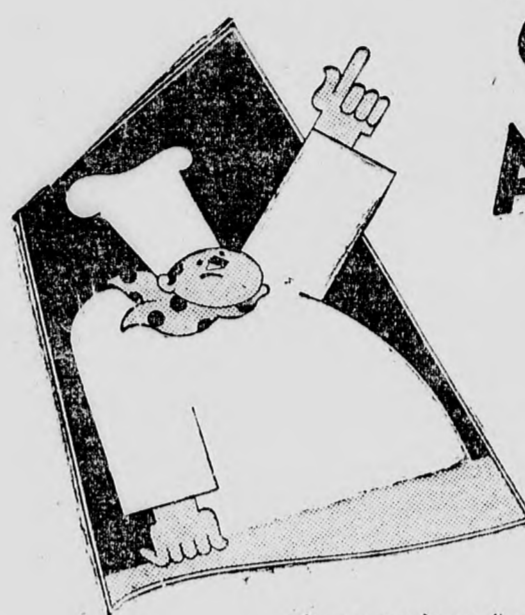
Uj jelszó lehet ez! Kinos és korisz jelszó. De annyiféle csodabogár születik meg napjainkban, hogy egyik több, vagy kevesebb, igazán nem jászik szerepet. A radauti iskola — iskolát csinált.

Amikor a „mélis-jaiserek” ezt megtudták, összeapták kezeiket és sirtak. A „kátregék” pedig hangosan kacagtak és örültek, tapsoltak, hogy ilyen súlyos, nehéz bünt sikerült odadobniuk a mérlegre. És amikor Belial főkontról rádobta Náfule Sráge cselekedetét a Szent Mérlegre, a mérleg egyszerre borzasztóan „kátreg” oldalra fordult, teljesen lenyomta, sőt fel is borította a „mélis-jaiserek” oldalát. Később meg is állapították a Legfelsőbb Biróságunk, hogy ilyen cselekedet évszázadok óta nem történt Izraelben, hogy a gazdag testvér így kihasználja a szegényt és kiuzsorazza belőle a megmaradt kis nagyonkúja roncslát. Pedig ezekben a hetekben már minden előkészület meg volt tve arra, hogy Metatron főanyal kihirdesse a „Gülle-Sléma”-t, de ahogy Náfule Sráge komisz gazságának híre beérkezett a Legfelsőbb Birósághoz, rögtön lefújta az egész tervet és a biróság kétségbeesetten osztott szájfel... Hogy mikor fog megint összehúzni a Biróság, az egyelőre titok, olyan titok, amelyet egyelőre még kutatni sem szabad.

Még nem fejeztem be a történetet — folytatta Reb Májér, a ryskoni cáddik. — Két-három hétre rá, hogy Jerichem a márseliki megbízta Náfule Sráget, hogy eladhassa a tehent. Jerichem házából kifogyott teljesen a kenyér, Szifra-napok is voltak, sehol semmi kilátás lakodalmakra, a hitelle bejáratlansága a hivatalos emberekhez, mint Náfule Srágenak és nem tudhatta, hogy a Bogár, amelyik csak tizenöt rubelt ér ma, a jóóó héten, ha a cár rendelete, amely a tilamát felfüggeszteti, nyiltoános-ságra jut, legalább a tízszeresét fogja érni. Így jutott Jerichem tehene Náfule Sráge birtokába.

A Bogárral? — válaszolt Náfule Sráge, — hiszen azt terfuzásod terfuzására fordítottam.

Tudja-e Ön, mi az ARAGAZ?

Az „ARAGAZ” emelyet ezelőtt „Shellgas” néven árusították, egy gáznemű tüzelő anyag, szondagózból állítják elő és alacsony nyomás alatt csepfolyóssá teszik. Az „ARAGAZ” nem mérgező és nem robban.

Az „ARAGAZ” nagyon egyszerűen szerelhető fel, nincs szükség semminemű vezetékre, órára, és a lehető legkönnyebben kezelhető.

Az „ARAGAZ” szagtalanul ég, nem füstöl és az edényeket tökéletesen tisztán tartja.

Az „ARAGAZ” erősen lezárt acéltartályokban, a megrendelőnek azonnal házhoz lesz szállítva.

Gazdaságossága, tiszta, kényelmes, időmegtakarító kezelési módja, állandó zavartalan működése ideális konyhai és fürdőszobai fűtőanyagává teszik az „ARAGAZ”-t, ezenkívül kitűnő világító anyag és számtalan ipari célra is felhasználható.

RÉSZLETEZÉSEK ÉS KISÉRLETEK:

Fratt Komlós

Oradea, Str. Nic. Jorga 13. Telefon 3-72.

NEM HIÁNYOZHAT EGY HÁZTARTÁSBÓL SEM

ARAGAZ

— A terfuzésre? — kérdezte kétségbeesetten Jerichem — de hiszen én azt hittem... hogy... — Mit hitél?... — Hogy az árát álfogod adni nekem, mert nem azért adtam el a „Bogár”-t, hogy spekuláljak, hanem mert kellett az ára kenyérre meg sóra... — De te tartozol nekem a tizenöt rubellel. Nem? — kérdezte keményen Náfule Sráge. Itt az irás, amit te írtál alá... — Igaz... igaz... tartozok, — dadogta Jerichem és megszegegyemlően kullogott el Náfule Sráge házából.

Amikor a „kátregék” meghallották ezt a párbeszédet, tomboltak a jókedötől és majd kibujtak örömlükben a börtükből; a „mélis-jaiserek” pedig egész éjszaka nem tudtak aludni, sirtak, zokogtak. A „kátregék” kacagása, jókedői habotázása, mint a mélis-jaiserek sírása, jajgatása elhallatsztott az égi Trón számolyához. És a Legfelsőbb Trón Számolyának Hétlétszéke — ez még magasabb fórum, mint a biróság — kimondotta, hogy Náfule Sráge mint a teltét semmi celokonal, semmi imával nem pezekeheti le. A főkátreg: Belial saját öörös öre-nel jegyezte be ezt a két szót: Náfule Sráge lapjára: Jerichem tehene. Már pedig azt tudnotok kell — fűzte hozzá Reb Májér — hogy Belialnak, a főkátregnek nagyon kiszámítottan adnak öört az égiek és ő azzal nagyon takarékosan bánik. Egy-egy évszázadban alig egy-két bejegyzést csinál.

Teltek, multak az évek, Náfule és Jerichem a

Legfelsőbb Biróság elé kerültek. És akkor odafönt elhatározták, hogy Jerichemnek le kell ismét jönni az életbe és itt Náfule Srágenak a malmát, szeszgyárát, házát, istállót, csereit minden-minden egy helyől fel kell gyújtania. De Jerichem ellenszegült az ítéletnek, semmi szín alatt sem volt hajlandó felgyújtani Náfule Sráge ingatlanait, mert azok most már a Náfule Sráge gyermekei voltak, akiket Jerichem nagyon szeretett és nem akart ilyen rosszul tenni az ártatlan gyermekekkel. És mikor az égiek látták, hogy Jerichem egyre csak makacs-kodik és ellenszegül az ítéletnek, akkor maga El-jahu Hanovi oállkozott arra, hogy elküldi a gyújtogatást, hogy az ítéletnek érvényt szerezzen.

Azért fiam, hogy velem együtt ti is tanul legyetek annak, hogy Náfule Sráge léme pezeke-tel, hogy amikor a tűz kitor — mert még most este ki kell törni a tűznek — mindnyájain együtt legyünk, nehozy bárkit is meggyanuszthassanak az-zal, hogy részünk van a tűz kitorésében.

Ismét esend ualagolt el a felteken és nala-mennyien hálas pillantással tekintettek a cáddikra, aki iderendelte őket, hogy előre atibil igazoltathas-

son valamennyi hite számára, akik a salanikoni malom közelében laknak.

Aztán egy félóra múlva, mikor az esti ima után a rebbe meggyújtotta a szombati esti ándóclt, a hitek nagy lótas-futásra, szaladgálásra lettek figyelmezek. Az éjszakai órákban elnyújtott kiáltások, majd félrevert harangzúzás hallatszott a hegyekből... Mint schiasztott méikeplár, úgy rohant ki ifju és öreg és látszólt messziről, hogy Satani-kóban a malom és a szeszgyár környékén hatalmas tűzpész pusztul...

Amikor a rebbe, a ryskoni Májér meglátta a tűzet: kezeit kitérta az ég felé, ezt mondotta: „Es ajclio és” ez a tűzet enészlő tűz...

Másnap az összes környéki falokban meghabonizna meslétek a parasztlak, hogy a csendörök a tűz helyén egy fiatal férfit fogtak el, akinek a szemibe nem tudtak nézni, olyan mélységes tűze volt azoknak a szemeknek. De amikor a salanikoni dül-lóitrol átakartak fordulni a ryskoni országútra, hogy a csendöröshez jöjjenek a gyújtogatóval, akkor hirtelen, érthetetlen és megfoghatatlan módon a gyújtogató eltűnt szemek előtt és mintha a föld nyelte volna el, vagy hirtelen láthatatlan tűzes szerek ragadták volna magukkal... nem volt több sehol... De a ryskoni, a pozoricseni, zolchieni és környéki zsidók tudják és eskitsznek rá: Eljahu Hanovi volt...

nek amugy is van „szerény” megélhetésük. Ez egy új adórendszer volna, amelyet be kellene kalkulálni a vállalatok rezsijébe. Akárhogy is vesszük, ez a „magánlevél” törvényellenes és igazságtalan. Antonescu külügyminiszter bizonyára nem ok nélkül érdeklődött. Nekünk kisebbségieknek éppen úgy fáj, ha az ország rossz hírét költik külföldön, mint

a románságnak. Talán önzés is van benne, — de egészséges és jogos önzés — ha kijelentjük, hogy valóban nem érdemes ilyen dolgokért a genfi hangulatot rontani. Hiszen láthatjuk, — amint Dinu Bratianu pártelnök látja is, — hogy több benne a kár, mint az elképzelhető pártpolitikai haszon.

A kisantant azt kívánja, hogy Anglia a Balfour-deklaráció szellemében vezesse Palesztina ügyeit

Genf. — A csehszlovák sajtóiroda jelent: Amikor a 6 számú politikai bizottságban a Palesztina-mandátumról tárgyaltak, a kisantant nevében felszólt Kunzl-Jizersky berlini csehszlovák követ és a következő kijelentést tette:

— A kisantant három állama mindenkor a legnagyobb szimpátiával kísérték a zsidó nemzeti otthon fejlődését. Úgy véljük, hogy most olyan kérdéssel van szó, amely az egész európai közvéleményt érdekli. Nagy figyelemmel olvastuk el a jelentéseket, amelyeket erről a kérdéssel legutóbb készítettek. Az állandó mandátumbizottság alaposan megvilágította a kérdést minden oldalról. Ismerjük tehát azokat a nehézségeket és komplikációkat, amelyek a kérdés körül fennállnak. Amint tény az, hogy a mandátum jogcímét ad arra a zsidóknak, hogy mint jövőbeni otthonukra tekintsenek Palesztinára, éppen úgy tekintettel kell legyünk az arabok nyugtalanására és azokra az aggodalmakra, amelyek ebből táplálkoznak. Tekintettel a

kérdés nagy fontosságára, a kisantant államai úgy vélik, hogy

a zsidó nép kívánásait egyszer már végleg rendezni kell, hogy a zsidó bevándorlók száma minél nagyobb legyen és a bevándorlás lehetősége minél nagyobb mértékben biztosítottassék.

A kisantant három államának nevében elfogadom a mandátumbizottság nézőpontjait és a Népszövetség meg gondolt eljárását helyeslem. Végül ama reménynek adott kifejezést, hogy Nagybritannia mindenkor a Balfour-deklaráció szellemében fogja Palesztina politikáját folytatni.

Érdekes, hogy Litvánia külügyminisztere, Lazoraitis is oly értelemben szólalt fel, hogy a zsidók kívánóiról akaratait minden vonalon tekintetbe fogják venni. Uruguay képviselője kijelentette hazája nevében, hogy minden törekvést támogat, amely a zsidó önálló államiság elősegítésére vonatkozik. Lettország is támogatja a zsidó aspirációkat.

Kik dolgoznak Romániában, Lengyelországban és Franciaországban a palesztinai felosztás érdekében?

Érdekes beállításban találja fel Jabotinsky közép-európai orgánuma azt, hogy milyen erők működtek közre a genfi határozat meghozatala előtt annak érdekében, hogy a Népszövetség fogadja el a felosztási tervet.

Genfben Nahum Goldman és Weizman együttesen dolgoztak és minden egyes delegációt felkerestek, hogy azokat a felosztási tervet érdekében megajánlják. Ezek után külön tervet dolgoztak ki arra, hogy a kérdésben legfontosabbnak ismert három országot meggyőzzék. Lengyelországot varsói megbízottai után próbálta megnyerni, azonkívül, hogy Genfben személyesen tárgyalt a lengyel külügyminiszterrel. Romániában dr. Niemover grand-rabbi exponálta magát a felosztási tervért. Franciaországban a socialista párthoz való kapcsolatait használta fel a genfi delegáció befolyásolására.

Bucurestiben dr. Kanner és dr. Wiesl, (utóbbi direkt ezrt utazott a román fővárosba) az Új Cionista szervezet megbízottai befolyásolni igyekeztek a román diplomáciát, hogy a felosztás ellen lépjenek fel. Ezekután lépett közbe Niemover grand-rabbi, aki nagy befolyását vetette latba, hogy a weizmani gondolatot hibe legyen Antonescu külügyminiszter. Niemover felvilágosította a

legbefolyásosabb román politikuskot egyikét, hogy a NZO minoritást reprezentál.

Franciaországban is lényeges lépéseket tettek. Példa erre, hogy Delbos külügyminiszter a sajtónak előbb kijelentette Genfben, hogy addig nem csatlakozhat a felosztási tervhez, amíg annak részleteit nem ismeri.

Amikor erről Weizman tudomást szerzett, azonnal felkereste Delbost. Delbos ezután nyilatkozott a francia zsurnalistáknak, s megemlítette, hogy Weizman interviuálta nála ez ügyben.

Lengyelországban is tett lépéseket és arra célzott, hogy egy önálló zsidó állam létesítése egyezik a lengyelek abbeli tervével, hogy minél több zsidó telepedhessék le az új országban és tehermentesítse Lengyelországot. Még arra is ígéretet tettek, hogy ez esetben Libanonban és El Arisban is lehetséges erőteljesebb település.

Igy innak a revizionisták s végeredményben megállapítják, hogy a Népszövetség tanácsa azt a határozatot hozta, amelynél jobbat nem lehetett kívánni, főleg ha tekintetbe vesszük, hogy Nagybritannia milyen erőteljes nyomást gyakorolt a delegátusokra.

Tekintse meg az Oradeai Kereskedelmi Csarnok
 Október nagy őszi kiállítását és vásárát
 7-10 | 18-1g 50%-os vasuti kedvezmény az ország összes vasutvonalain.
 Ingyen tombola!

Nagy iskolai cipővásár

Kiváló minőségű fiu- és leánycipők előírásos formában:
 26—30-ig 290 lei
 31—35-ig 340 lei
 36—39-ig 390 lei

Fiu és leány sportcipők fekete erős Bizon bőrből, békanyelvvel:
 36—30-ig 325 lei
 31—35-ig 425 lei
 36—39-ig 500 lei

Ugyanez barnában kevés árdiszenciával drágább.

„Caurom” prima gumi talpu vászon tornacipők:
 31—34-ig 80 lei
 35—41-ig 90 lei

Tanulóknak, valamint a tantestület tagjainak az összes cipőből nagy árkedvezmény!

FAUR LUX
 cipőáruházban
 Oradea, B-dni Reg. Ferdinand 3.
 Heyman-mozi mellett. Telefon 301.
 Fiókok: Avram Iancu-u. 5. - Reg. Ferdinand 11.

Az olasz rabbiok sikraszáll a cionizmus mellett

Az utóbbi időben — mi is megemlékezünk róla — mindinkább előtérnek azok a szélsőséges fasiszták, akik azt követelik, hogy az olasz zsidóság szakítson meg minden kapcsolatot a világ zsidóságával. Ezzel kapcsolatban most az olasz rabbiok éles választ adott, amelyben többek között a következőket írják:

— Hűségesen kitartunk vallásunk mellett és soha nem sérülünk mások vallási érzékenységét. Hűségesen kitartunk történelmünk mellett és hiszünk küldetésünkben, de nem mulasztjuk el, hogy minden tekintetben teljesítsük kötelességeinket azzal az állammal szemben, amelyben élünk. Senkinek sincsen joga lojalitásunkban kételkedni és senkiesem intathat meg bennünket abban, hogy önmagunkhoz hűek maradjunk. Az utabbi kori történelem azt mutatja, hogy számos országban kiméltelen antiszemita propaganda áldozatai a zsidók. Minden nőtől és nőtől bűnbakok lesznek a zsidók. Több évszázados lojalis állampolgárságát, hűségét az állameszméhez, sokszor az önfeláldozásig való odaadás nem ér semmit. Az a kiállítás, amely így szól: „le a zsidókkal!” nagyon sokszor és sokhelyütt hallatszik. Ez pedig nem úgy hallatszik, mint ha a zsidók kérdését megoldásának volna bevezetője. Pedig ezt a kérdést megoldani nagyon is sürgős volna. Nem a mi feladatunk viszont, hogy kutassuk a jó vagy rossz cselekedet a Népszövetség által arantált Zsidó Nemzeti Otthonnak, vagy a felosztási terv jóságát, vagy hibáit. Mi csak azt kívánjuk, hogy az olasz zsidóság szeretettel és megértéssel nézze, hogy az isteni gondviselés folytán, a szenvedő zsidók mégis gyógyírt kapjanak szenvedéseikre és radaszkodjanak vallásukhoz, mert ettől függ, hogy milyen eredményt mutat a zsidóság önmegtartóztatásának sikere.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Oradea, Strada Iosif Vulcan 4
 Telefon: 440

„Népünk” cikkeinek utánnomását csakis a forrás megjelölésével engedjük meg.

Előfizetési árak:
 Belföldön: Httkiszágeknek és vállalatoknak 500 lei
 Magánosoknak egészévre ... .. 300 „
 „ félévre ... .. 160 „
 „ negyedévre ... .. 85 „
 Külföldön: Csehszlovákiában ... 120—80, 45, 25 ck.
 Jugoszláviában ... .. 180, 95, 50 dinár
 Magyarországon ... .. 25—15 pengő
 A többi államokban ... .. 10—5 dollár

Naptár 5698

Péntek: Chesvan 3, október 8.
 Szombat: Chesvan 4, október 9.
 Heti szidra: הַשַּׁבָּת
 Heti haftora: רַבִּי עֲקִיבָה
 Szombat kezdete:
 tüzet bezárás 5.32
 Gyertyagyújtás 5.42
 Isentisztele kezdete 5.54
 Szombat befejezése 6.47

Nürnberg-Munkács-Sevilla

Ezernyi örültséget kell regisztrálnunk a zsidóüldözéssel kapcsolatban. Azt hirdették eddig a tudósok, hogy az örültségben is van bizonyos rendszeresség. Lehetséges. De az kétségtelenül megállapítható, hogy a zsidógyűlölet olyan paroxizmusig fokozódott, hogy még az örültségekben megnyilvánuló rendszeresség sem fedezhető fel benne.

Am lássuk a legujabbakat!

NÜRNBERGBEN
 antibolsevista kiállítás nyílt meg. Streicher fővárosa olyasmít mutat, amire nem volt még példa. Mert lényegében náluk az antibolsevizmus egyenlő az antiszemizmussal. Es ennek kapcsán képek vannak ott, amelyek „igazolják” a németek zsidógyűlöletét. Ott láthatók például képekben a megboldogult munkácsi rebbe leányának esküvőjéről csinált felvételek. Ugy állítják be, mintha a munkácsi rebbe is — egy bolsevista népbiztos volna. aki így csinálja az esküvőt. Holott, éppen most kapjuk a hírt a szovjetből arról, hogy az elmult zsidó nagyünnepek idején hatalmas vallásellenes kampány volt, amelynél minden egyes zsidót üldöztek, aki ünnepelni merete a Roshasonot és Jomkipput. Viszont Streicher szerint a munkácsi esküvő a Kremlben is lehetett volna és valószínűleg Stalin is szokott strámliban együtt táncolni a maga chassid-jáival.

Hogy jön a munkácsi esküvő a nürnbergi antibolsevista kiállításra? Kérdezzük mi, akik tudjuk, hogy éppen olyan messi van etől a chassid mentalitástól a Kreml, mint — Nürnberg. Mi tudjuk ezt, de a féltéltlenség, megagított német állagpolgár emlékezetében a kiállítás után ugy él a munkácsi esküvő képe, mintha az a szovjetnek lenne egy nép-ünnepeje. A fontos az, hogy a sok zsidóságnak kinté ember egy csoportban legyen és aszocializják őket a bolsevizmussal. Es ezt a célt bizonyára elérik ezzel. Oh, ez az örültség az, amiben nincsen rendszer.

Aminthogy nincsen rendszer abban sem, amit a továbbiakban mondunk:

QUEIPO DE LLANO TABORNOK ÉS A SEVILLAI RADIO

Ha nem tudnánk eddig, úgy most jegezzük meg ezt a furcsa spanyol nevet. Queipo de Llano tabornok. Franco embere és a spanyol polgárháború óta az a szerepe, hogy a sevillai ellenforradalmi rádióban propagandát folytasson Franco érdekében Madrid és ezzel kapcsolatosan a demokrata világ ellen. S mert a demokracia egyenlő — szerintük — a zsidósággal, ezért természetesen állandó zsidóellenes propagandát is folytat.

Legutóbb például azt mondta, hogy a spanyol háború nem is polgárháború, hanem a zsidóság harca a népek ellen. (Notabene: Spanyolországban nem is élnek zsidók, huszmillió spanyol között volt 3—4000). De a tabornok örülete szerint Cion bölcséinek jegyzőkönyve szerint ez a spanyol háború is „programpon”. De mond még citrábat is a nemes spanyol grand. Szerinte 4000 esztendő óta minden zsidónak kivétel nélkül jövedelmének tíz százalékát le kell adni a „kahal”-nak, amely azóta természetesen hihetetlen nagy összeget gyűjtött össze. Meg is mondta mennyit. Ide figyelj zsidó testvérünk: 4 billió 181 milliárd 399 millió 952.000 pezeta. Mert természetesen a zsidók pezetában, spanyol pénzbenben adományozzák ezt a csillagászati számú összeget.

Azt kérdi az „informálatlan” hallgatója a sevillai rádióknak, mire költik ezt a tengeri pénzt azok a fránya zsidók? Megmondja azt is de Llano tabornok. Egyedül és kizárólag arra, hogy finanszírozzák vele a bolsevista agitációt és a spanyol polgárháborút.

Mit mondjunk erre? Sokmillió ember hallgatja a sevillai rádiót és ha egy kissé naiv, akkor be is veszi (előbb mint Franco Madridot!) ezt az örültséget. Micsoda rendszertelen örület ez? Vagy gondoljuk azt, hogy ez a generális nem is örült, hanem gazember. Aki tudja, hogy nem mond igazat, hogy bődületes számárságot állít, a kahal-lal, a tíz százalékkal, meg a pezeta milliárdokkal, akkor meg a világ egyik legnagyobb gazembere. Spanyol tabornok, aki ilyeneket állít. Most képzeljük, mi lenne a vonalvezetése annak a kormányának, amelyik legyőzné a valenciai kormányt. Szerencsére a zsidók 1492-ben már kénytelenek voltak otthagyni a spanyol földet (milyen ravaszok, előre tudták, hogy mi lesz a spanyol földön) és így ott nem lehet üldözni őket. Csak Spanyol Marokkóban, meg ugyebár ott van az egész világ zsidóságának maffiája, amelyet oly kényelmesen lehet rágalmozni a sevillai rádió speakeri székéből.

Mit is mondtunk előbb? Hogy ebben az örületben rendszer sincs már. Há van? ...

— A kék-leher persely tartása büntetendő cselekmény? (Cernautil). Az itteni bíróság pert folytatott 98 zsidó ellen, akiknek az a „bünyük”, hogy a KKL kék-leher perselyt tartottak házaikban. A vádlottak között van Anhauch lovag is. Az első tárgyalást szeptember 16-án tartották meg. A vádlottak kérék a tárgyalás elhalasztását november végére, azonban a bíróság, bár elhalasztotta a tárgyalást, nem egyezett bele ebbe a dátumba, hanem az igazságügyminiszterre való hivatkozással szeptember végére halasztotta el a tárgyalást. Az újabb tárgyalásról még nem érkezett tudósítás.

15 éve izben és hatásban
 felülmulhatatlan
 4 LEI
KOPROL
 CSOKOLÁDE
 A TÖKÉLETES HÁSHAJTÓ

— Az új „nürnbergi törvény”. (Nürnberg). Az ezévi pártnapon már nem hozhattak új zsidóellenes törvényt, mert amit már zsidók ellen meghozhattak, azt az előbbi pártnapokon már mind megszavazták. De hogy mégse legyen „zsidómentes” ez a nürnbergi pártnap, a következő rezolúció fogadtatta el Hitler: „Minden németnek jogában áll, ha jónak látja, zsidókat nem kiszolgálni, sem élelmiszerral, sem mással. Lakást sem köteles adni házában”. Ami pedig „engedélyezve van” Németországban, azt törvényként fogadják el és ki vannak téve a zsidók, hogy nem fognak kapni enni és lakásuk sem lesz. Pénzért sem adnak el nekik. A küszöbön álló tél a német milliók előtt a leg súlyosabb problémákat veti fel.

— Clujon ha jól akar étkezni, úgy keresse fel az ardeali zsidóságot közkedvelt találkozóhelyét, a Mátyás éttermet, Calea Reg. Ferdinand 49.

— Junian chisnau nyilatkozata. (Chisnau). A radikális parasztpárt vezére: Gregore Junian volt igazságügyi és munkügyi miniszter egy, a basarabai fővárosban tartott gyűlésen nagyobb beszédet tartott, pártjának a kisebbségi kérdésben elfoglalt álláspontját illetőleg. Nyilatkozatában tiltakozott az ellen, hogy ultra nacionalista irányzat diktatúrája alá kerüljön az ország. Az igazi románok — mondotta Junian — nagy hibának tartják, hogy uralkodni engedik az országban a nemzeti és fajgyűlölet elveit. Az ország fejlődését csak úgy lehet biztosítani, ha az ötmilliónyi kisebbség minden erejével az ország érdekében dolgozik. S ezek nem kívánnak egyebet, minthogy jó és békés polgároknak tartsák őket. Az egyetlen jó nemzetiségi politika az, ha békesség honol a többségi és kisebbségi tömegek között. Dobrescu volt bucarestii főpolgármester kijelentette, hogy Romániában nincsen „zsidó vesztély”. A háború alatt is voltak zsidók, akik csodálatos hőstetteket vittek véghez az ország érdekében.

— Benösülhet Oradeán jölnemő fűszerüzlettel és ingatlannal rendelkező családba szolid fiatalember. Erdekldődök küldjék leveleiket a „Népünk” kiadóhivatalába továbbiítás végett „Özvegyasszony lénya” jellegre.

— FÜZŐ ES MELLTARTÓ legujabb modellekben ROSENZWEIG R. leányánál, JUST-nénál szereshetők be. Oradea, str. Ciorogariu 11. Főpostával szemben.

Gondoljon egészségére!
 Lássa el magát **SENLASLO** (Szi. László)
 fertőtlenítő toalettzappannal Udit — Fehérl — Fertőtlenít!
 DENTONAL fogpasztával

Az ardeali zsidók találkozóhelye!
BERKOVITSNÉ
 (Oradeáról)
 orth. kóser étterme
 (a baia-marei rabbi hechseré)
BUCUREȘTI,
 Sír. Lipsceani 7.
 Telefon: 462-91
 Sooc hátamögött. Postavámmal szemben.
Életrajzi erdélyi konyha!

— Zsidó padok a berlini parkokban. (Berlin). A német főváros zsidó lakta részeiben a parkokban barna padokat helyeztek el azzal a céllal, hogy azon zsidó sétálók, vagy gyerekek helyezkedhetnek el. Ezek a padok barna színre vannak festve, megkülönböztetésül a többi padoktól, ahol árják ülhetnek. Viszont a rend kedvéért meg kell jegyezni, hogy árjáknak tilos a barna padokra ülni. Góttópados a parkokban. A XX. század új dicsősége találmánya. Valószínűleg a vérgis sértelt németországi zsidóság nem veszi majd igénybe a részére „rezervált” padokat.

— ARADON, ha jól és olcsón akar étkezni, keresse fel Klein Dávid orth. kóser vendéglőjét, Piața Avram Jancu 11.

— Nürnbergben emléket állítottak Gustlofnak. (Nürnberg). A nürnbergi Pegnitz folyón új hidat építettek, amelyet a Svájcban agyonlőtt Gustloff Wilhelmről neveztek el. A hid közepén nyolc méter magas obeliszk emeltek, amelyen a következő felirat áll: „Wilhelm Gustloff — von einem Juden ermordet”. A hid felavatását Streicher végzte.

— Ötmillió dollár kölcsönt ad a Warburg bank. (Jeruzsálem). A „Haaretz” londoni tudósítója szerint nagy pénzügyi tranzakció van folyamatban, amely a citrus-termelésben nagy könnyebbséget fog előidézni. Az ismert amerikai zsidó bankár-család, Warburgék akciót indítottak, amely szerint ötmillió dollárt hoznak fel olyan intézet létesítésére, amely a palesztinai mezőgazdaságot 20 éves kölcsönrel látja el. Ezzel meg szabadulnak a kolonisták a rövidlejáratú kölcsönöktől és elég tőkét marad további investációkra. A Histadrut Haikarim (mezőgazdák szervezete) kellőképpen képviselve lesz az új intézetnél. A tárgyalások nagyrészt a zürichi kongresszuson folytak le, amelyet Mose Smilansky vezetett, aki a kolonisták szervezeteinek elnöke.

— Bata elbocsátja Lengyelországban zsidó alkalmazottait. (Varsó). A Bata művek lengyelországi eladási szervezete rendszeresen elbocsátja zsidó alkalmazottait, úgy a fővárosban, mint a vidéki városokban. Így például a varsói és lodzi fiókokban csaknem valamennyi zsidó alkalmazottat elbocsátották már. A varsói fiók vezetője állítólag azt mondta, hogy „uj vérkeringést” akar az üzletke. Meg kell jegyezni varsói lapok nyomán, hogy a Bata gyár vevőközösségének nagyrésze zsidókból rekrutálódik.

Budapestre utazók figyelmébe!
 Orth. kóser penzió Budapest központjában, Andrassy-ut 43. szám. Modern kényelemmel berendezett ragyogó tiszta szobák folyóvízzel. Kivánra diétás konyha. Bővebb felvilágosítással szolgál a tulajdonos:
Friedman Józsefné
 Kármel-pansió (Andrassy-ut 43)
 Telefon: 12-89-67.
 vagy Oradeán: özv. STRASSER IGNATZNÉ
 Strada Nicolae Iorga 17. szám alatt.

— EGY SPANYOL HERCEG OTSZAZ ÉVES ADÓSSÁGA. Egy spanyol emigráns herceg Istambulban telepedett le néhány hónappal ezelőtt. A városban feltűnt neki egy spanyol hangzású nevet feltűntető bank cégtáblája. Bement a bankba, bemutatkozott a bankárnak, akiről csakhamar kiderült, hogy ősei évszázadokkal ezelőtt menekültek Spanyolországból a nagy zsidóüldözések idején. A herceg visszaemlékezett, hogy családj irattárában gyakran találkozott a zsidó bankár őseinek nevével, akik házi zsidai voltak a herceg őseinek. A szambul zsidó bankár ekkor régi pergamentkegyeset vett elő: a herceg egyik őseinek adósságlevele volt és 5000 arany zecchinóval szült. A herceg meg akarta szerezni az értékes családi iratot, ajánlatot tett a bankárnak arra, hogy kifizeti az adósságot. A bankár kiszámította, hogy annyi pénz a világon sincs, mint amennyire az ötszáz éves követelés kamatos kamatokkal együtt rug. Ellenben ingyen átadná a hercegnek a régi iratot és megmagyarázta, hogy a követelés már ugyanis régen elévült...

— Eljegyzés. Liebermann Laura (Carei) és Ebner Saul (Bistrița) jegyesek. (M. k. é. h.)
 — Nem tudták megtartani a zsidó iparosok országos konferenciáját Cernaúfiban. (Cernaúf). A zsidó iparosok szervezete Cernaúfban, szeptember 22-ére és 23-ára országos gyűlést hívtak össze. Ennek a konferenciának főprogramja az lett volna, hogy milyen álláspontot foglaljanak el a romániai zsidó iparosok az október 10—11—12-én Prágában megtartandó zsidó iparos világkongresszuson. Mivel a hatóságok engedélyre nem érkezett meg a cernaúti konferencia elmaradt.

— Eljegyzés. Ráth Gizi (Bistrița) és Nöta Vilmos (Cluj) jegyesek.

— Pogrom Francia-Morokkóban. (Páris). A Francia-Morokkóban levő Meknes városában a pánarab nacionalisták tüntést rendeztek, amely végül zsidóellenes pogrommá fajult. Sok zsidó tüzet elpusztították, sokakat ki is rabolták.

— BUCUREȘTIEN ha jól és olcsón akar étkezni, keresse fel Herschkovits Samu orth. kóser panzióját, Calea Rahovei 24 sz. alatt (Tribunal mellett).

— Már Palesztinában is vannak fegyverkösségek. (Telaviv). A zsidó város közelében néhány nappal ezelőtt a Jarkon folyóból kihalásztak egy öszekötözött holttestet, amelynek kezei és lábai szorosan össze voltak kötve és testén ütésektől származó sebek voltak. Egy hét lett el, amíg a holttest személyazonosságát megállapították. Benamram Fränkel revizionista az áldozat, akit augusztus 30-ika óta a rendőrség is keres, mert azzal gyanúsították, hogy résztvett egy arab meggyilkolásában. A rendőrség házkutatást is tartott lakásán, ahol egy töltött revolvert találtak. Erre anyját kísérték be. Fränkelről különböző hírek vannak Telavivban forgalomban. Az Agrárbank kirablásának elfogott „Bionim”-oknál találtak egy listát, amelyen Fränkel neve is szerepelt. Azonkívül megállapították, hogy azoknál a zsaroló leveleknél is volt szerepe, amelyet ismeretlen egyének küldtek telavivi ügyvédeknek és gazdag embereknek. A „Dawar” szenzációs részleteket közöl a Fränkel-féle gyilkossággal kapcsolatban. Ezek szerint Fränkel, amikor meghallotta, hogy anyját letartóztatták, önként akart jelentkezni a rendőrségen. De elbarátai ezt sehogysem akarták megengedni és ezért orvgyilkosság áldozata lett a szerencsétlen.

— KASCHRUSZBE megbízható szerény istényü zsidó leány vagy asszony felvételét. Ajánlatokat Würstbaum Jakob, magazin coloniale Sängeorgiul de Pădure i. Odorheiu.

— Zsidó rektor a rotterdami kereskedelmi főiskolánál. (Rotterdam). A világhírű tudós dr. N. J. Polak-ot, a rotterdami kereskedelmi főiskola az 1937—38. évre rector magnificus-sá választotta.

Látogassa meg szőnyegkiállításunkat új helyiségünkben Str. Ep. Ciorogariu 4.
 Szébbnél szébb perzsa szőnyegek, bel- és külföldi fonalak. — Szőnyeg javítások. — Allandó tanfolyam „ORIENT”
 Schulhof Emilné, Oradea, Strada Ep. Ciorogariu No. 4. Telefon 1004.

— MUNKÁCSI BERNÁT HALÁLA. A nagyünnep alatt hunyt el Budapesten Munkácsi Bernát, aki a pesti izr. hitközségnek negyven éven át tanfelügyelője volt. Munkácsi Bernát 1860-ban született Oradeán, aki már kora ifjúságában a finn-ugor nyelvészlád tudományának tanulmányozására szentelte idejét. Nagy utazásokat tett Keleten, ahol a magyar nyelv eredetét kutatta. Hatalmas tudományos munkásságot fejtett ki, melynek jutalmazása volt az, hogy 1890-ben a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagjává választotta. Több külföldi tudományos társaságnak is tiszteletbeli tagjává választották. Munkássága tudományos körökben általánosan ismert volt. Mint tanfelügyelő a pesti iskolák mai nívójának megteremtéséhez járult hozzá hasznosan és maradóan. Temetésén az Akadémia is hivatalosan képviseltette magát egyetemi tanúcsos vezetésével testületileg vett részt azon. Hovet Simon dr. főrabbi mellé a nagy érdemeit, majd Stern Samu elnök paratálta el kegyeletös szavakkal. Kuno Ignácz dr. a Tudományos Akadémia nevébe beszélt. Déry Géza dr. a Szentgyörgyi, Rosenák Miksa dr. a pesti hitközség vallásoktatási osztálya, Fuchs D. Rafael gimnáziumi igazgató a régi tanítványok, Knöfler László dr. mint a tudós legifjabb tanítványa beszélt a sirnál. Az elhunytat kiterjedt előkelő rokonság gyászolja Budapesten és szülővárosában Oradeán is.

— Allandóan csökken a lengyelországi zsidó főiskolai hallgatók száma. (Varsó). A lengyel egyetemi beiratkozásokkal kapcsolatosan megállapítást nyert, hogy a zsidó főiskolai hallgatók száma folyton csökken. Az 1936. évben 1768 zsidó hallgató volt, ami 19,5%-a volt az összhallgatók számának, holott a varsói zsidóság a lakosság 30%-át teszi ki. A poseni egyetem 80 zsidó volt (1,6%), a vilnai egyetem 592 zsidó (18,1%), a krakkói 14%, a lembergi 876 zsidó hallgató (16,2%). Érdekes, hogy az 1930—31. évi tanévtől az 1935—36. évi a varsói egyetem 19%, vilnai 45%, a krakkói 53%-al és a lembergi 56%-al csökkent a zsidó hallgatók száma.

— Eljegyzés. Weisz Lili (Carei) és Friedländer David (Becean) jegyesek. (M. k. é. h.)

— EGY IGAZ ZSIDÓ NAGYASSZONY HALÁLA. Súlyos gyász érte az oradeai Epstein-Citterlőw családokat. Meghalt Low E. Figgessé 73 éves korában, s halála mély részvétet keltett az oradeai zsidóság körében. Az elhunyt nagyszonyos köztiszteletben állott, mert mintaképe volt az otthonának és családjának élő igaz-zsidó asszonyoknak. Néhány héttel ezelőtt orbáné támadta meg és hiába vált az orvosok minden fáradozása, nem tudták megmenteni az életnek. Temetése örüsi részvét mellett ment végbe. Halálát gyászolja fia: dr. Löw Béla ügyvéd, aki évtizedek óta tevékeny tagja a cionista mozgalomnak, leányai: Epstein Samuné, aki a Wizo kitünő és tevékeny vezetője és Citterl Jenő nagykereskedő felesége, aki szintén minden jótékonyági akcióból kivési részét. Halála általános részvétet keltett.

Az ardeali zsidóság legkedveltebb találkozó helye Bucureștii
KATZ orth. restaurant
 Bucureștii, str. Carol 32. I. emelet

Wassersrom Sándor franciaországi riportsorozata

A francia zsidóságot a keleti beszivárgás mentette meg a teljes beolvadástól

Vendégségben rabbi Jakob Kaplan-nál, Páris legnagyobb zsinagógájának főrabbiánál. — A francia főváros negyedmilliónyi zsidóságából csak 2000 fizet hitközségi adót, mert a vallas, a francia törvények szerint mindenkinek magánügye

Nem tudom megtagadni magam, még a francia tengerparton sem. Céltudatosan és ösztönösen is, mindég a zsidó lényegem keressen mindenben. Sokan úgy vélik, hogy a pihenés idején nem keresik a zsidó intézményeket, azon a címen, hogy „elég nekem egész éven át”. Jómagam azonban nem ezen a véleményem vagyok és ezért kerestem fel az első szombat napon Deauvilleben is a zsidó templomot. Tudtam, hogy ott megtalálom azt, ami után vágyok. Egy kis zsidó millió (véletlenül sok zsidó millió is volt ott együtt). Mint már említettem, a templomban találtam egy rabbit is. Jakob Kaplan az illető, akit szintén a párisi anyahitközség konzistoriuma bizott meg azzal, hogy legyen ott a tengerparti üdülőhelyen, a nyári időszakban.

Kicsoda Jakob Kaplan? Ha nem tudnám, úgy megtalálhatom a „Les Souvenirs Israélites en France” című füzetben, amely közli, hogy a rue de la Victoire templom legfőbb egyházi funkcionáriusa. Gyönyörű nagy templom ez, a Rotschildok temploma, ahol Julien Weil, a párisiak főrabbija is imádkozik. Kaplan rabbi rendkívül szimpatikus jelenség, aki megismerkedésünk után rögtön meghív magához és ennek a hívásnak eleget téve, másnap fel is kerestem villájában, amely nagyon szép helyen fekszik. Nincs körülötte semmiféle „ghetto-bangulat”, a lüktető nagy élet zaja sem hallatszik hozzá, inkább esendes, erdősített lugas fáiak levelei zizegnek a fuvalattól, halkán és finoman. Litván származású feleségével együtt fogad és rendkívül kedveskedésű kinálgatnak. A millió nyugati, de a szivélyesség olyan izai zsidó kedves vendég-látás, — mint nálunk otthon, az izvai zsidók között. Ez a szivélyesség bátorít fel arra, hogy ne néhány percig időzzem náluk, hanem behatóan érdeklődjem nála a franciaországi zsidó viszonyokat illetően.

MILYEN A FRANCIA ZSIDÓSÁG SZERVEZETE? Arra a kérdésemre, hogy milyen a francia zsidóság szervezete, Kaplan főrabbi azt válaszolja, hogy az merően elter mindától, amit Kelet- és Középeurópában ismernek. Az egyház és állam szétválasztása folytán itt nem rubrikázzák az embereket egy-egy közületbe. Ha valaki akar, fizet hitközségi adót, ha akar, részt vesz a zsidó közéletben, ha nem, úgy nincsen semmiféle hatalom, amely erre kötelezné őket. Ezért lesz az a különben hihetetlennek látszó ténykörülmeny, hogy Párisban, ahol a legújabb becslések szerint több mint 250.000 zsidó él, alig 2000 fizet rendszeresen adót és ha összehasonlítjuk például Oradeával, ahol kb. 25000 zsidó van és a két hitközségnek cca 5000 adófizetője, láthatjuk a nagy ellentétet, ami itt mutatkozik. Természetesen, ha adót nem kell fizetni, még kevésbé kötelező a vágatás. De azért van gabella és az a hus kilogrammjuként néhány centimet tesz ki és azt a mérszások fizetik. A vágás egységes — mondja a főrabbi — és pedig a legvallásosabb közület, az Adas Yeérim felügyelete alatt történik. A hus minőség és ára pedig hatóságilag lesz ellenőrizve.

De ne gondoljuk, hogy azért e laza összefogás ellenére, nincsenek zsidó intézmények. Elsősorban vannak nagyszéri zsinagógák és templomok is. Így azon kívül, amely a legszébb és legnagyobb, amelyről már említett tettem, vannak még:

Az Invalidusok temetőjében látható az a nagy márnánytábla, amelyen azok neveit találjuk, akik feláldozták magukat a francia nemzet dicsőségéért. Abban a templomban, amelyben én funkcionállok — mondja a főrabbi — a rue de la Victorie 44 alatt, látható márnánytáblán a francia zsidó főiskola nevei, akik a „becsület mezején” ontották véruket a gloire nagyobb dicsőségére. A rue de la Roquetteon található az az 1935-ben épült emlékmű, amely azoknak a keleti zsidóknak neveit tartalmazza, akik a világháborúban meghaltak Franciaországért.

MILYEN A PÁRISI ZSIDÓSÁG RÉTEGEZŐDÉSE? Természetesen erről nagyon sok érdekeset tud mondani Jakob Kaplan főrabbi. A francia föld szabadságszerető humuszában kell keressük annak okát, hogy miért volt oly nagy a francia bensülött zsidóság asszimilációja. Korlátlan ércenyésülés utja nyitna áll előttünk, már több mint egy évszázada és ez a keleti bizonylatban szédületes szabadság ma is mutatkozott a zsidóság konzervatívában. Illetőleg az, hogy mennyire távolodott el lassankint generációkon keresztül mindég jobban és

Adas Yeérim-et, amely a rue Cadet-en van. Üsszeesen tízenegy nagyobb zsinagóga van és nagyon sok (150—200) kisebb imaház.

A sokféle zsinagóga nagyjából magában foglalja a francia zsidóság történelmét is.

EGY KIS TÖRTÉNELMI VISSZAPILLANTAS

— Tudja meg — mondja a főrabbi — hogy például a XIII. században a francia, illetőleg a párisi zsidók a Szajna balpartján laktak, amely a jelenlegi rue de la Harpe-nak nevezett negyedben van (ezelött Vieuille-Juivrie — öreg zsidónegyednek nevezték). Itt találtak is több sarkövet, amely elvitathatatlanul bizonyítja, hogy itt laktak már zsidók a XII. és XIII. században. De vannak még sokkal régebbi dokumentumok is. Így vannak jelek, amelyek azt igazolják, hogy a VI-ik században is laktak itt zsidók. Kezdetben a Cité szigetén, ahol épen formálódni kezdett a város, itt volt a Juivrie, azaz a zsidónegyed. Később elterjedtek egy a jobb, mint a balparton. Különösen a hidfőknél, a rue de Rossiers és a szomszédos utcákban, ahol most is sok zsidó lakik.

— Az új korban, mondjuk a XVIII. század elejétől kezdve mindég újabb és újabb zsidó csoportok telepedtek le, különösen azután a francia forradalom után szaporodott számuk.

— Igen érdekes, hogy az említett nagyobb templomok közül legrégebbi a rue de Notre Dame Nazareth 15 szám alatti templom, amelyet 1822-ben emeltek. A legnagyobb az én templomom: 1877-ben épült a rue Buffault-on, a portugál templom, majd a spanyol zsidóknak a rue de Saint Lazare 18. sz. alatti temploma. De ne feledjük el a nagyon csinos rue Copernic 24. sz. alatti épült templomot és a liberális zsidók templomát a Pavée utcán, amelyet a lengyel zsidóság látogat előszeretettel.

— Vannak érdekes zsidó temetőink is. Így a rue de Flandre után egy XVIII. századból származó portugál temető, az a legrégebbi az ismert párisi zsidó temetők közül. Ebben igen sok, régi előkelők ismert zsidó notabilitás fekszik. Viszont a Montmartre temetőben nyugszik Helne. A Père Lachaiseben, a legnagyobb párisi temetőben nyugszik Rachel, a világhírű tragika, akinek gyönyörű sírköve van. Itt van a Rotschild család sírboltja is a Montparnasse temetőben nyugszik Crémieux Adolf, aki az Alliance megalapítója volt a XIX. század egyik legnagyobb zsidó államférfia.

— Az Invalidusok temetőjében látható az a nagy márnánytábla, amelyen azok neveit találjuk, akik feláldozták magukat a francia nemzet dicsőségéért. Abban a templomban, amelyben én funkcionállok — mondja a főrabbi — a rue de la Victorie 44 alatt, látható márnánytáblán a francia zsidó főiskola nevei, akik a „becsület mezején” ontották véruket a gloire nagyobb dicsőségére. A rue de la Roquetteon található az az 1935-ben épült emlékmű, amely azoknak a keleti zsidóknak neveit tartalmazza, akik a világháborúban meghaltak Franciaországért.

MILYEN A PÁRISI ZSIDÓSÁG RÉTEGEZŐDÉSE? Természetesen erről nagyon sok érdekeset tud mondani Jakob Kaplan főrabbi. A francia föld szabadságszerető humuszában kell keressük annak okát, hogy miért volt oly nagy a francia bensülött zsidóság asszimilációja. Korlátlan ércenyésülés utja nyitna áll előttünk, már több mint egy évszázada és ez a keleti bizonylatban szédületes szabadság ma is mutatkozott a zsidóság konzervatívában. Illetőleg az, hogy mennyire távolodott el lassankint generációkon keresztül mindég jobban és

jobban a zsidóságtól a bensülött autochton lakosság. Már csak alig néhány vékony szál kötötte össze őket a nagy zsidó családfához. De nem engedte őket elmerülni a lassu, de szisztematikus bevándorlási folyamat, amely már több évtized óta tart és a világháború folyamán még jobban erősödött. A sok orosz és lengyel, nemkülönben a legutóbbi évek német bevándorlása, mindmégannyi újabb „brüder-ömlés” volt, amely az elalélt zsidó testbe újabb vérkeringést biztosított.

A párisi zsidóság, ha nem jött volna újabb bevándorlás, úgy nézne ma ki, mint a marseille-i portugál, vagy a bordeaux-i spanyol zsidóság, amelynek gyönyörű zsinagógájában énekte már csak egyszer, a nagy ünnepek alkalmával kerülnek össze a hűvek, mert teljesen eltávoztak a zsidóságtól és a ritustól.

Érdekes, hogy a párisi zsidók — nem úgy, mint egykor a németek — szeretettel fogadták a bevándorlókat és nagy intézményeket létesítettek ezek támogatására. Évente sok millió frankot fordítanak altruista szervezeteiken keresztül a menekült zsidók támogatására, akik részben átvonulnak, másrészt ott telepednek, hogy egzisztenciát teremtsenek. Ezek viszont egyhuzidejűleg nagy előnyt jelentenek, mert megújítottádnak a különben szikkadóra jutott francia zsidóságnak.

A francia zsidóság élén Israel Lémy országos erandrabbi áll. Jelenleg nagybeteget. Őt helyettesíti Julien Weil, a párisi főrabbi és Liber főrabbi, aki a vidéki ügyeket vezeti a konzistoriumban.

Kaplan főrabbitól megtudom azt is, hogy legutóbb tartott cionista beszéde óriási feltűnést keltett a francia zsidók között, mert ők is olyan hazafiak akarnak lenni, akiknek semmi köztük nem lehet a palesztinai építéssel és a zsidó reneszánsz mozgalommal. Nyíltan lándzsát tört a nemzeti alapon álló mizrahizmus mellett és elítélte azt, hogy most, amikor nem-zsidó államférfiak mindent elkövetnek, hogy egy othont biztosítsanak a szerlezt zsidóságnak, akadjanak zsidó emberek, akik a negatív álláspontját vállalják ezzel szemben, a maguk rosszul felfogott érdekük személtőt tartásával.

Amikor eltávoztam Rabbi Jakob Kaplan kedves családi köréből, a buszvásárlás egy mellesleg megjegyeztem, hogy most jelenik meg egy műve, 300 oldalon. Egy könyve, amelyben összegyűjtötte a kiváló régebbi és jelenkori francia államférfiak tudósok nyilatkozatát, akik zsidóbarát nyilatkozatot tettek. Ezzel nagy szolgálatot vél tenni főleg a kelet-európai zsidóságnak. A mű rövidesen meg kell jelenjen román és magyar nyelven is. Nagy érdeke a zsidóságnak az egyre erősebben dühöngő antiszemita propagandával szemben.

Megköszönöm a közben elfogyasztott nagyszerű uzsonnát és egy kellemes délután emlékével távozom Jakob Kaplantól. Páris egyik kiváló zsidó vezéregyéniségétől, aki meginvitált engem párisi lakására...

CONTINENTAL SZÁLLODA

Finom családi szálló
 Budapest, VII., Dohány-u. 42.

A magyar főváros központjában, mindenhez közel
 160 szoba

Hideg-meleg víz, központi fűtés, garázs a házban

KITÜNŐ ÉTTEREM

Szolid árak!
 Figyelmes kiszolgálás!

Anglia kezd erélyes lenni!

Nem célunk most és ezen a helyen kritikát gyakorolni a nagy nyugati demokráciák politikájára felett. Talán iurca is volna, ha mi azt mondanánk, hogy Párisnak vagy Londonnak politikai elgondolásait „nem helyesbűjük”. De az bizonyos, hogy a tulzotian megértő, békés és türelmes politika, amelyet a nagy demokráciák tanúsítottak a fasiszta államokkal szemben, meghosszulta magát. Nem mi mondjuk ezt, hanem például Wellington Koo is, aki Kínának genfi megbízottja. Ő állította a napokban, hogyha Abesszínia megtámadása idején vagy Mandzsúria leigázásakor erélyesen lép fel New-York, London és Páris, akkor ma nem volna spanyol kérdés, kínai-japán háború, nem volna ka-lózkodás a Földközi tengeren. Példa arra, hogy erélyes lépésre ugyanazzal kell válaszolni, épen a nyomi egyezmény, amelyhez sietve csatlakozott Olaszország is, mert látta, hogy különben róla-nélküle történik döntés.

Ami a világpolitikára vonatkozik, azt állíthatjuk Palesztina kérdésében is. Ha Anglia nem hagy alvó orszoln módjára az araboktól annyi fricskát adani, akkor ma még éle sokszáz zsidó és jónéhány angol is. Ha nem hagyta volna azt, hogy a legfelsőbb arab tanács azt tegyen, amit akar, nyíltan szervez- kenjen, nyíltan konspiráljon, akkor ma nem kellene erélyes intézkedéseket tenni.

Anglia kezd erélyes lenni! Miért most? Mert látja, hogy minél jobban telik az idő, annál szemtelenebbek lesznek arabjai. Úgy kinylt a szemük, hogy ma már nemcsak a szegény zsidó kolonista életét és vagyonát veszélyezteti, hanem angol hivatalnokainak is életét és biztonságát. Úgy? — gondolják a Downing-streeten, ha már így áll a helyzet, akkor le a multival, el kell távolítani azokat, akiknek ez a bizonytalanság köszönhető. Most már vízsi is az angol hadihajó egy távoli indiai óceánbeli sziget felé a renitens arabokat. Le fogja törni az arab nyílt és titkos lázadását és amint a világpolitikában is rézesmélt arra, hogy Nyon-nak van igaza, úgy a palesztinai kérdésben is az erélynek van jövője. Nem lehet légyfogyóval vadászni és nem lehet megvadult embereket szépszóval megfékezni. A szemet-szemért elv nem magasztos és nem emelkedett, de mit te-gyünk, ha azt látjuk, hogy nincsen más ki-út. Ez vonatkozik nem csupán az angolokra, hanem ránk zsidókra is ott Palesztinában. Ha elfjön az ideje annak, hogy az ünfejelem szép és magasztos elvét sutba kell dobjuk, hogy helyet adjunk annak a csunya és sajnos, mégis a XX. század jelenlegi beállítottságát mélysegesen jellemző német mondásnak, amely így szól: „Macht geht vor Recht!” — Erős öökül kell — akkor meghunyászkodik az az arab hepcsiakodás, amely immár kezd na-gyon kellemetlen lenni az angolok szá-mára is!

— HAIFA POLGÁRMESTERE MEG-SZÖKÖTT. (Jeruzsálem.) A nagy kikötővá-rosnak, Haifának polgármestere, Hassan Sükrí váratlanul félbeszakította a városhá-zán folytatott munkáját és hosszabb külföldi utra indult. Vele együtt ment felesége és nő-

testvére, aki a tíz hónappal ezelőtt terroris-ták által agyonlőtt Ibrahim bey Chalil volt felesége. Alig két héttel ezelőtt tért vissza külföldről, de a terroristáktól való félelem miatt távozott el újra az országból. — Ma-hmud el Chatif sejk, aki Haifa közelében la-lik, szintén elmenekült, mert a „Fekete Kéz”-től fenyegető levelet kapott.

— Új reálisokla nyílik Tiberiásban. (Je-ruzsálem.) Az iskolaév megkezdésekor Tibé-riásban új reálisokla nyílt, amelynek veze-tője dr Löwenherz lett, aki eddig a haifai reálisoklát vezette.

— ÖSSZESKÜVÉS TRANSJORDA-NIÁBAN. Ammanból jelentik, hogy Abdullah emir élete ellen merényletet akarnak elkö-vetni, valamint Pik pasa ellen is, aki a ha-tárparancsnok és Captain Club ellen, aki az angol haderők parancsnoka. Veszélyben fo-róg az élete Ibrahim el Hasem miniszterel-nöknek is. Az emir autójában bombát talál-tak. Házkutatásoknál is találnak állandóan fegyvereket. Az arab bank főintézetének igazgatója áll a titkos szervezetek élén, aki-nél a megtartott házkutatás folyamán a bizo-nyítékot találták arra nézve, hogy 250 font vérdíjat tűzött ki transzjordániai vezetőembe-rek meggyilkolására. A transzjordániai nép-párt működését betiltották. Chalil el Akadi sejket hat hónapra száműzték az országból.

— Kevés a bevándorlók száma. (Jeru-zsálem.) Hivatalos jelentések szerint augusz-tus havában 1040 bevándorlót regisztráltak. 1937 év első nyolc hónapjában összesen 7242 bevándorló érkezett és 404 turista engedélyt kapott arra, hogy állandóan letelepedhessen.

— A ZSIDÓK SZAZALEKARÁNYA 29.3%. (Jeruzsálem.) Hivatalos jelentések szerint 1937 június végén a népesség száma Palesztinában 1.316.767. Ebbe a számba nem foglaltak a nomádok és a hadsereg tagjai. A lakosság március óta nem szaporodott. A természetes szaporodás ez év második ne-gyedében 6046-ot tett ki. Született 12.416 csecsemő és elhalálozott 6370 ember. Az összlakosságból június 30-án 809.394 mohamedán volt (61.5%), 386.084 zsidó (29.3%), 109.769 keresztény (8.3%) és 11.520 más sze-mély.

— Az arab terror újabb áldozatai. (Je-ruzsálem.) Elieser Grestein 4 éves rabbinus, aki szeptember 3-án a Siralomfalattól való visszatérében súlyosan megsebesült, bele-halt sérüléseibe. A szerencsétlen jámbor-életű férfit beszállították a Hadassa kórház-ba, ahol belehalt sérüléseibe. Ugyancsak tra-gikus körülmények között halt meg a 21 éves osztrák származású Willy Weiss nevű fiatalember. Az autót, amelyben Weiss ült, Dubovszky Michael nevű sofőr vezette a Haifa-Naaret-i országúton. Nahalal közelé-ben őt arab bandita feltartóztatta az autót, 30 fontot elrabolt az utasoktól. Amikor az autót újra megindult, ismét feltartóztatták a banditák. Utánuk löttek, Weiss azonnal meghalt. Dubowsky megsebesült. A kormány ezer font díjat tűzött ki a gyilkos feire, aki Willy Weisst megölte. Ez az aránylag ma-gas vérdíj azt jelenti, hogy a kormány mégis komolyan akar véget vetni a terrorakciók-nak.

— A TIBERIAS-FORRÁSOK MODERN KIÉPÍTÉSE. A Tiberias-források modern ki-építése Doberauer mérnöknek, a marienbadi főrdő mérnökének vezetése alatt tovább fo-lyik. A palesztinai kormány hívta meg Do-berauer mérnököt, aki nemzetközi szakte-kinély a gyógyfürdők terén. Főleg reumatik-us betegek számára hoz gyógyulást. A Ti-berias Hot Springs Co Ltd. egy amerikai-né-met-angol társaság, amely negyven évről bérelte az államtól a forrásokat és eddig 40 ezer font tőkét investált. A Tiberias városa körüli források átlagos hőfoka 54 fok Celsius s már a római idők előtt a nomád törzsek is gyógyforrásnak használták. A marienbadi mérnök vezetésevel eddig két hatalmas mo-dern szálloda épült, minden hidroterápiát komforttal. Tiberias gyógyforrásait világszer-ten ismerik már. Az összes világkikötőkből megközelíthető Haifaig, majd onnan kitűnő autótalon vezet az ut Tiberiasig.

— Szézezer font kölcsön Telaviv váro-sának. (Telaviv.) A Barclays Bank és a vá-rok között szerződés jött létre 100.000 font kölcsön felvétele tárgyában. Az összegből új népisoklátat állítanak fel, amelyekre a lakosság szaporodása folytán nagy szükség mutatkozik.

Kérjen mindentül elsősorban palesztinai termékeket! Vita-minidus narancs, citrom, banán, ananász, ethrog, mandarin és grapefruit SHARONA-szirupokat, Rammal-Ganban gyártott PALALU alumínium edényeket. Illó és éterikus olajokat, valamint FRUJAROM-féle csészencéket — Haifa. LUCIO acélváltót — Petach-Tikva. FRUJAROM-féle 100% Vanillint — Haifa. ONYA karbennapirt és Indigót — Tel-Aviv. Romániai főképviselet: „HERMO” Bucuresti, B-dul Domnizei 3. Temesváron: Káldorú Marcell, Str. Paris 5. Clujon: Körösy Tibor, Str. Nic. Iorga 19. Braşovban: Deutsch Zsigmond, Str. Sft. Ioan 2. Oradeán: London Armin, Str. Millerand 9. Satu-Maren: Fekete József, Str. Berthelot 52.

A timisoara „Ahavat Tora” jesiva fejlődése

A bányási nagy metropolis az utóbbi évtizedek-ben építette ki zsidó intézményeit. Vallási elmélyü-lés és belső megerősödés jellemzi a timisoarai zsidó-ságot. Így két évvel ezelőtt új színelgagadodott Timisoara zsidó élete. A szükségletek kitermeltek az Ahavat-Tóra jesivát, a gyárvárosi ortodox hitköz-ség felügyelése alatt. Talmud-Tóra is alakultak a Gyárvárosban és Józsefvárosban, de modern inté-zmények is, mint Zsidó Aggokháza és Napközi Ot-tonok.

A vallási igény folytatn a tradíciókhoz való visszatérés egyre jobban terjed. Így a jesiva meg-alakulásakor tíz ifju tanult, míg most, a legutóbbi szemeszterben már negyven bocher nyert oktatást. A tanterem is szűkeket bizonyult, úgy hogy a két-tagu „vaad”, mely Friedmann Ferenc hitközségi el-nökök és Schönbrunn Adolf alelnökök állott, új tantermet építtetett a nyár folyamán, amely már 150 ifju befogadására alkalmas. Az új tanterem vi-gágos, tágas és egészséges, úgy hogy higéniai és pe-dagógiai szempontból egyaránt kitűnő. A jesiva tanterem a gyárvárosi hitközség „Hübseh Dávid és Matild”-féle Talmud-Tóra alapítványának területén épült. A nemeslelkű mecénásoknak lelki kielégülést fog nyújtani, ha az általuk adományozott épület területén kora reggeltől késő estig Tóra és Talmud-tanulás folyik.

A jesiva a híres Talmudchochom: Szofer Her-man főrabbi felügyelése alatt áll. A zsefer rabbi nem kímél sem időt, sem fáradságot, hogy a növen-dékek sokát és alaposan tudjanak. A jesiva tulaj-donképen oktatója: R. Aser Jona Weinberger, aki a híres galantai jesivának volt ros-jesivája. A lit-ván niszcezh-é hivon, reggeltől estig ül és ta-nul tanítványival. A jesivát timisoarai tartózkodá-suk alatt meglátogatták már az ardeali legkiválóbb főrabbiak, akik a legnagyobb elismerésüket fejezték ki a tapasztaltak felett. A timisoarai belvárosi hit-község elnöke, Njiri Jenő hitközségi elnök javasla-tára, továbbá a IV. kerületi orth. hitközség Löffler Géza dr hitk. elnök előterjesztésére, nagyobb szub-veniót szavazott meg a jesivának. A gyárvárosi hitközség lakást ad a tanító részére és lüfűst, vilá-gítást egész évre. Nagyobb összeget adtak az épí-téshez: a Gyapjúipar rt., Friedmann Ferenc és Schön-brunn Adolf. A jesiva nagyszerű birtóknak örvend már is és Ardeal és Bánát legkülönbözőbb városai-ból jönnek növendékek. Sikerült már egy meza alapjait is megvetni néhány áldozatkész mecénás jóvoltából, így dr Brisker Ezriel, a KKL. orszá-gos kuratóriumának elnöke, Kaufheit Ernő tanár és dr Rosenberg Oszkár ügyvéd munkálkodnak so-kat, hogy a „napvez” helyett rendszeres ellátásban részesüljenek a tanulók. Nagyobb összeget adtak részben természetben: Wohlstein Lipót, Tanczos Er-nő, Auscher Fiverek, özv. Winkler és Tsa, Baruch & Co fűszernagykereskedő, Paschkesznd, Aschersohn Benjámín józsefvárosi ruha-kereskedő egy 40.000 lej értékű Tórád adományozott a jesivának. Itt emlí-tjük meg, hogy a közismert nagy oradeai mecénás: Reich József, az orth. hitközség örökös diszelnöke 10.000 lejt adott a jesivának és a clujji Chaszam Szofer jesivának még nagyobb összeget adomá-nyozott.

A timisoarai új jesiva sziklavára lesz a timi-soarai zsidóságnak. Srep és nemes eszlekedet, aco-lyet ezzel az új intézménnyel létesítettek a zsidó hitnek és tradíciónak örői.

— SZIMCHAT-TORA UNNEPÉLY AZ ORA-DEAI MIZACHIBAN. Az elmúlt sátoros ünne-p utolsó napján, Szimchat-Torakr felemelő nagy-szabású ünnepeket rendezett helyiségeiben az ora-deai Mizrachi. Ez évben a szokásosnál is élénkebb és ünneplésebb volt az összejövetel, ahol fehér asztal mellett találkoztak az eszme hívei. A zsufo-lásig megtelt termekben délután négy órakor Wasserstrom Sándor, mint a helybeli szervezet el-nöke üdvözölte a meglelenteket és másfél óráb be-szédben vázolta a zsidóság jelenlegi helyzetét. Be-számolt zürichi utjáról, az ott szerzett impressziók-ról, valamint a jövőendő zsidó állam körül felme-rült politikai viták lényegéről. (Részletet közöl-tünk legutóbbi számunkban). Utána Berkoits Bernát tartott mélyen szántó beszédet a mizra-chizmus lényegéről és a Tóra ünnepeinek a zsidó életben való jelentőségéről. Majd Just Mose lendü-letes szavakkal buzdítja a jelenlevőket további munkára és kitartásra és rámutat arra, hogy most van alkalom arra, hogy bebizonyíthatja mindenki, hogy mennyire önzetlen híve az eszmének a kit nem vezetnek egyéni érdekek (certificat, stb.) a szerve-zet fejlesztése körüli munkában. Mihály Aladár az ifjuság nevében tart tartalmas beszédet, végül Just József gyakorol erős kritikát azokkal szem-ben, akik ma, amikor a zsidó állam a megvalósítás útján van, még mindig nem öbredtek fel álmu-kból, hogy bekapcsolódjanak a zsidóság egyetlen helyes célkitűzésé mozgalmaiba. A nagyszerű ün-nepep a késő esteli órákban, emelkedett hangulat-ban ért véget.

— LEEGETT EGY JESIVA MAGYAR-ORSZAGON. (Budapest.) A Nyírség egyik zsidó hitközségét, Nyírhodászt sulvos sze-rencsétlenség érte. Gyujtogatásból eredő tűz elhamvasztotta az 50 tanuló, magabafoglaló jesivát. A tüzeset nagy kétségbesést váltott ki a bocherek körében, akik elestek tanulási lehetőségüktől. A magyarországi zsidóság kö-rében nagy gyűjtést rendeztek, annál is in-kább, mert Risel Bernát Nyírhodászi főrabbi kiváló agilitással vezeti a jesiva ügyeit.

— NYUGALOMBA VONUL LIEBERMANN LIPÓT BERECSASZI EÖKANTOR. Harmicöt éve annak, hogy Liebermann Lipót, Berecsasz hí-renes főkantora, hitközségének osztatlan megelégé-désére telti be hivatalát. Liebermann főkantor az imádko nemcsak mélyességűt, de emelkedett művészetet is vitt. Kompozícióit igen sok nagy zsi-nagóában tűzték a liturgia programjába. Volt tanítványai, híres kántorok és operanekesek sze-rencsükvannokkal halmozták el jubileuma alkal-mával. Liebermann Lipót ez évben megváltik szolgálatától és megérdemelt nyugalomba vonul.

— A DEVAI ZSIDÓ OTTHONT szept. 27-én nyitották meg ünnepléses keretek között. Dr Wei-mann Vilmos rendkívül hatóság megnyitója után a Wizo énekklara a hatikvált énekelte el. Ezután műsor vette kezdetét, amelyben osztatlan tetszést arattak: Hollós Antalné, Mahler László, Bauer Pál, özv. Nussbaum Józsefné, Hollós Antal, Kálmán Já-nos, Simon Adolf, Kugel Lászlóné, Rosenberg Ist-vánné, Gergely Ferenc, L. Svéd Irén, Grosznd Dió-si Ella (Oradea), Rappaport Jánosné, Rosenberg István, Bergfeld Simon. Az ünnepléses megnyitó-nak nagy anyagi és erkölcsi sikere volt.

— EGY ANYA BÜNE — MINT MEN-TŐÖTLET. (Frankfurt.) Az itteni büntető-bíró-ság elé került egy fajgyalázzással vádolt egyén, akit felmentettek a vád- és következményei alól, dacára annak, hogy apja-anya zsidó volt. A 26 éves vádlott, aki a kapcsolato-kat tartott fenn egy „németvérű” leánnyal, igazolta anyjának közjegyző előtt tett vallomá-sával, hogy ő nem apja fia, hanem egy 1920-ban elhunyt árjád. A vádlott kijelente-te a bíróság előtt, hogy apját sohasem tekin-tette igazi apjának, hanem „mischling”-nek. Az apa is igazolta fia állításait. Erre azután felmentették a vádlottat. (Mire képes egy zsidó szülő. Az anya uccalánynak vallja magát, az apa beleegye egy ilyen megalázó ítéletbe, csakhogy fiát két-háromévi feyház-tól megmentsen. És végül, így néz ki Hitler Németországja).

Orth. kóser vendéglő és bodega BERGER TIMISOARA, Str. Preter 2

Gyomorégés,

gyomor-, bél-, máj-, epegörscök, ideges gyomorba-jok, ideges állapotok, álmatlanság, szédülés, emész-tési zavarokkal járó fejfájás, hányingernél a vi-lághírű amerikai Gastro D.-vel elért eredményeit a bécsi „Rockefeller”-intézetben (Childis Spítal) vé-gzett hoszu kísérletek után a „Wiener Medizinische Wochenschrift” hosszu cikkben méltítja. Gastro D. kapható gyógyszerárakban és dro-gériákban, vagy megrendelhető 135 lej utánvét mel-lett Császár E. gyógyszerárakban Bucureşti, Calea Victoriei 124.

— LELKI KAPCSOLATOKERT — EGY ÉVI ES HAROMHAVI FOGHÁZ. (Freiburg) A freiburgi első büntetőkamara elé került az ügy, amely azt kellett eldöntse, hogy bünte-tendő-e a lelki kapcsolat is, ami zsidó és árja között fennállhat. A vádlott egy ötven éves rokkant férfi volt, névszerint Franz Fuchs, Karlsruhe-ból, aki 25 éves „árja” nővel lelki-kapcsolatokat tartott fenn. Úgy derült ki a dolog, hogy Svájcba akart menni kezeltetés végett és mint rokkant, kísérő nélkül nem utazhatott. A vámhivatalnok jelentette fel és bár a bíróság igazoltnak vette, hogy csak lel-ki kapcsolatok állottak fenn közöttük, mégis egyévi és háromhavi fogházra ítélte az ötven éves hadirokkant férfit.

— SZENZACIÓS FORDULAT EGY PERBEN. (Basel.) Leonhard örnagy pert folytatott Looslie író ellen, akiről azt állította Cion bölcseinek pere kapcsán, hogy fizetést kap a német államtól. Most érdekes fordula-tot vett az ügy. Vádlottból — vádló lett. Bi-zonyítékokat terjesztettek a bíróság elé, mely szerint Leonhard és társai Ulrich Fleisch-hauer-től, a hirhiedt erfurti antiszemitevezértől nagy összegeket kaptak abban a reményben, hogy antiszemita aknamunkájuk sikerrel fog járni a berni ismert nagy per alkalmából.

— MAGASRANGU VENDEGEK A BARI-NEMZETKÖZI KIÁLLÍTÁS PA-LESZTINA PAVILLONJÁBAN. (Róma.) A bari-i nemzetközi kiállítás Umberto trónörö-kös jelenlétében nemrégiben nyílt meg, ame-lyen számos olasz és külföldi előkelőség vett részt. Rövidesen a megnyitás után meglátog-gatta a kiállítást Lancini kereskedelmi mi-niszter, majd Brazília, Belgium és Albánia kereskedelmi miniszterei. Különösen érdek-letesek a textilipar termékei iránt és a rison-lecioni borpinceszat termékei iránt. Dr Jakir Behar, a palesztinai gyárosok megbízottja-ként adott felvilágosítást az országról, az ipar eddigi eredményeiről és jövő reményei-ről.

— AZ EPOCHÁ KÖNYVKIADÓ UJ PRO-GRAMJA. A budapesti Epecha könyvkiadó, amely Solochov Csendes Don-trilógiájának, Upton Sin-clair Irodalomtörténetének, Nagy Karola nagy-sikerű „Itt voltam” címmel közreadott irodalmi ha-gyatkájának megjelentetésével előkelő helyet bizo-sított magának a könyvpiacra, az új szezonban a következő műveket hozza ki:

- Nagy Andor: Tavasz Váradon. (Regény a Ga-tal Ady Endre életéből).
- Arnold Zweig: Vihar Palesztina felett (regény).
- Agnes Smedley: A vérző Kína.
- Benamy Sándor: Európától—Ázsiáig. (Egy ideg-zet hajóra száll). Henri Barbusse előszavával, II. kiadás.
- Mihail Solochov: Szűzföldet törnek fel (regény).
- Léon Blum: A házasságról.
- Ezenkívül még több világhírű mű szerepel az Epecha tavaszi programján is. Ezek közül már megjelent Nagy Andor Ady-regénye, amely óriási sikert aratott és a jövő héten jön ki Zweig rendki-vül aktuális Palesztina-regénye. A könyvek ismer-tetésére még visszatérünk.

London. — A napokban hunyt el Hágában a jelenkor egyik legnagyobb filozófusa: Constantia Brunner 75 éves korában.

Budapest. — A magyarországi sörgyárak 62-ri hirdetésben látogatnak a most elhunyt Munkácsi Bernát tudományos kutatásaira, aki az északkeleti magyar öszi sereg-ünnepek gyűjtője és ezeket a nagy ősi sereg-ünnepek énekelgettek körében.

Zürich. — A cionista világkongresszus idején, amint a lapok megemlékeztek róla, zsidóellenes tüntetések voltak és tiltott náci-répiratokat is osztogattak. A zürichi rendőrbizóság most ítélték felüük és a 26 testet 10-30 frank pénzbírsággal sújtotta.

Páris. — Prof. E. Halévy, ismert francia-zsidó történelmes tudós a 66 éves korában elhunyt.

Jeruzsálem. — J. G. Dill tábornagy, aki mostanig a palesztinai haderők parancsoka volt, elutazott Londonba. Wavell vezérőrnagy vette át a parancsnokságot, akivel együtt az utóbbi napokban meglátogatta az országot.

New-York. — A Hias zsidó emigrációs szervezet egykori elnöke Leon Sanders 67 éves korában egy kaliforniai autószerencsétlenség alkalmával életét vesztette.

Bagdad. — A nemrégiben agyonlőtt Bekr Sidky tábornok helyébe Hussein Tauzi tábornokot nevezték ki az iraki hadsereg vezérkari főnökévé. Fauzi el Kaulki, aki az arab hadakait vezényelte Palesztinába, Bagdadba érkezett. Reméli, hogy megengedik neki a Svirába való visszatérést.

Varsó. — Lengyel Felsőszilézsiában levő Siemianovitz városában a hatóság a zsidó kereskedők számára külön árusítótérletet jelölt ki.

Antwerpen. — A Lengyelországból elszakított zsidók világszövetsége nemrég tartotta Antwerpenben kongresszusát, amelyen Európa számos országából jelentek meg delegátusok, de voltak Észak- és Délamerikából is. A megválasztott L. Lieber tartotta, aki elnöke a belgiumi lengyel-zsidó szervezetnek.

TIPOGRAFIA SONNENFELD ORADEA.

Hat hónapi fogház — egy sófáruvásért. (Jeruzsálem). Arjeh Katsner nevű betari, aki Jomkippur kimenetelekor megfujta a sófárt a Siralomfalánál, a bíróság elé került „tetteért” és egy az 1929 évi nyugtalanságok idején kibocsátott rendelet alapján hat havi fogházra ítélték. Katsner taliszban jelent meg a bíróság előtt, védő nélkül. Az utolsó szó jogán azt mondta, hogy miért engedik az araboknak, hogy megsértsék a Siralom falát és miért érdemel az büntetést, aki megfujta a sófárt, az előírások szerint? A palesztinai lapok felháborodással írnak az esetről s megjegyzik, hogy ugyilátszik, nagyobb bűn Palesztinában sófárt fújni, mint — araboknak — embert ölni.

MENNYI FÖLDET VETTEK 1937-BEN? (Jeruzsálem). A folyó év első hét hónapjában 16.225 dunamot vettek a zsidók (míg a múlt év hasonló időszakában 15.254 dunamot vettek). Julius végéig mohamedánok és keresztények 16.336 dunamot adtak el nagyrészt zsidóknak. Összesen 61.575 dunam föld cserélt gazdát 1937 első hat hónapjában 2.883.000 font értékben. A zsidók 42.025 dunamot vettek és eladtak 16.225 dunamot, ebből ered a 16.225 dunam differencia.

Ötmillió font Palesztina pénzállománya. (Jeruzsálem). Julius végén a palesztinai pénzforgalom 5.224.134 font, valamivel több, mint majd a múlt év végén. Az ország legnagyobb pénzállománya 1935 októberében volt, amikor hét és félmillió fontot tett ki. Azóta ötmillióra csökkent és ezen a bázison mozog.

A Habima európai turnéja. (Páris). A világiállítás vezetősége megállapodott a Habima színház vezetőségével, amely szerint a kiváló zsidó társulat október elején megkezdí párisi vendéglátásait. A Trocadero színházban fognak játszani. Párisból Angliába és Hollandiába mennek, október végén majd a többi országokba. A stockholmi királyi színház igazgatója Olaf Molander szintén megállapodott a Habimával egy, a svéd fővárosban tartandó előadás-ciklusra. A Habima már járt hét évvel ezelőtt Stockholmban és igen kedvező benyomást keltett a közönség körében. Különben most új darabot tanulnak be, amelynek palesztinai a szerzője és „Somrim” címen az émei és galileai harcokban kitért somérok heroikus küzdelméről állított össze színes képeket.

A központi cionista intézmények égisze alatt Tel Avivban egy informatív Bulletin jelenik meg magyar nyelven, a chuláreici magyarul olvasó zsidóság számára, mely hétről-hétre közli a palesztinai eseményeket, első kézből szerzett információk alapján. Minden cionista, aki testileg-lelkileg össze akar formálni Erec Jiszráel, elsősorú kötelességének kell tartsa ennek a hirtörésnek a kihasználását. Negyedévi előfizetési ár 1 dollár. Az előfizetési ár beklüldhető nemzetközi bélyegektelen vagy postán is. Cím: Tel Aviv, P. C. B. 1348 Tigrumin. Azok, akik a bulletin eddig is kapták, kéretnek az előfizetés megújítására.

FUCHS ILLA anél nyelvtanáró a tanítást megkezdte sr. Rimanóczy 12.

Oradea, Beius, Valea-lui-Mihal, Tasnad, Vascau, Săcueni-ben keresünk sorsjegyelárusítókat magas jutalékkal. URANUS Sorsjegyelárusítóroda ORADEA, Str. F. I. 2.

ANEKDOTAK LORD PEEL-EL KAPCSOLATBAN. Két ember halt meg egy hét alatt, s mindketten nagy szerepet játszottak Palesztina legutóbbi történelmében. Az egyik: Andrews, nazareti kormányzó, akit oroglyukosok lelőttek. Andrews szerepét játszott a királyi bizottság körül is, amelynek elnöke Lord Peel volt, aki hirtelen dőlött ki az élők sorából. Velük kapcsolatban beszélnek el egy anekdotát.

Andrews kormányzó egy nem nagyon intelligens tisztviselőjének egy kommunikét diktált, de közben telefonhoz hívták. A következő szavakat kezdte diktálni: „The Right Honourable”, ekkor emelte fel a hallgatót és mivel kellemetlen hírt kapott, hangosan azt mondotta: „Idióta”, majd tovább folytatta a diktálást: „The Earl of Peel”. Andrews nem volt ideje a kommunikét elolvasni és így került Peel elé egy korrupciós példány, amely a következő szavakkal kezdődött: „The Right Honourable Idiot The Earl of Peel”. Természetesen Peel nem írta alá az irást, amely róla írt bizonyítványt állít ki, hogy nagyméltósága idióta.

Kezdetben, amikor a királyi bizottság megkezdte munkáját, a zsidókat felháborította az az ironikus hang, amelyet Peel használt a tanúkkal szemben. Az arabok és angolok nagyon örültek ennek. De amikor rájuk került a sor, meglepetéssel észlelték, hogy Peel velük szemben sem használt más hangot. Még az angol magasabbangy tisztviselőkkel sem tett különbséget. Az egyik ilyen magasrangú funkcionárius kihallgatása végén a következőkkel fejezte be a vallomását: Ugy vélem, mindent megtettem, ami módomban volt. Erre Peel a következőket mondotta: „Ezen véleményem nagyjok én is, hogy amire Ön képes volt, azt megtette...”

SAPHIR. Saphir Moritz Gottlieb, magyar származású zsidó humorista (1879-1937). Moritz Gottlieb Saphir emlékirataiban jó humorral beszéli el, miképpen tiltotta el a pesti magisztrátus az „előt”. Midőn irodalmi pályafutásának kezdetén egész bátorlalanul megpróbált kissé elcsenek lenni, a magisztrátus elé idézték, ahol értesítést adták, hogy az éle az magisztrátus ellenes. Azt mondták továbbá neki:

Pest városának nincs szüksége élcere és ha valamikor élcere lesz szükségük, akkor ugys talánunk majd helybeliek: ön pedig székesfehérvári illetőségű, tehát nincs joga itt élcereket csinálni. A tanács megzabos, melyet azán kikérbosított nekik, ez volt: „Az illető lartózkodjék scripturáiban az élcélt”.

Saphir akkor Pestről Bécsbe ment, ahol a cenzura azt kövelette tőle, hogy ne mulasson minden dolgon Bécsben, a rendőrség pedig azt kövelette, hogy egyáltalán ne mulasson Bécsben, hanem hagyja el Ausztriát. Audiencián pedig S. gróf azt mondta neki:

Önök támoznia kell, mert tehetőség ember. Ha nem volna tehetőség, akkor senki sem törődne irányjával.

Saphir ajánlkooit, hogy előzza a legbecsületesebb bizonyítványokat arra nézve, hogy nincs tehetősége de nem ért vele semmit.

Bécsből ezek után Berlinbe ment. Itt is voltak összejutások. Midőn egy igazságügyi tanácsos működéséről iratolt neki, háromnapos várfozására a kétszáz birodalmi tallér fizetésére íllék. Saphir felbevezte a királyhoz, aki naplójának ísrtája volt és elérte azt, hogy büntetését háromnapos várfozására mérsékeljék. Mint Saphir meséli, a király naponta tartat és pezsgőt küldött neki a fogházba. Midőn azután a berlini rendőrségről cikket szerkesztett, melyben írta: „Nem kétkedem az önök szellemén, humanitásán és szabadelöltségén”, a hatóság ezt makacsul iróniának vette és Saphirt, amitt, hogy ígessint tételze fel a rendőrségről, háromhetti elzárással büntette.

A humorista ismét a királyhoz telebevezte és előadta, hogy kész az elégtéleladásra. Hitt a rendőrségnek szemlében, humanitásában és szabadelöltségében, ami megérdemelt halálra ísrtás elzárás igazságos büntetését. De ezennel nyilvánosan bosszútól kér és kijelenti, hogy nem tulajdonítok semmit szemlében, sem humanitást, sem szabadelöltséget. Sohasem fozta többé a berlini rendőrséget róla náli ily hamis véleménygel az európai rendőrségeknél rossz híre hozta.

Saphir még párónak bejezde előtt Münchenben ment, ahol Lajos bajor király sajtószabadságot proklamált. Midőn odárkezett, a sajtót szabadon, de az írők elzárva” találta. Mindenről szabad volt írni, csak külpolitikáról nem és semmit sem a belpolitikáról, semmit sem a szentiszövetség-államokról, semmit a vallás felől, semmit a katonaságról és semmit a színházról. Egyébként korlátlan sajtószabadság volt.

Tek. Fabian Béla Orsz. képv. Budapest, Hungaria.

NEPUNK

Főszerkesztő: Wasserstrom Sándor ZSIDÓ HETILAP Felelős szerkesztő: Leitner Zoltán

Jakób hangja és Ézsau keze a román belpolitikában!

Bibliánknak a két testvér harcol egymással a szülői szeretetért. Amikor Izsák ösapának már nem látott és fia kapta a jó talatokat, megapogatta ruháját és ezt mondotta: A hang a Jakóbé, de a kéz Ézsaué!

A mai kormányzati politikában is ilyen „bibliai” állapotok uralkodnak. Tatarscu miniszterelnök oradeai nagy beszéde, amelyre az egész világsajtó felfigyelt és kommentálta, a Jakób hangja volt. Azé a jóságos emberé, aki békét hirdetett meg a megértést ember és ember között. Tatarscu miniszterelnök Oradeán, az őrszög kirakataban tartott beszéde nyílt és érthető volt. Az érdekek csorbítatlansága mellett együttes munkát propagált mindenkivel, aki ennek a szép országnak határain belül él.

Inculéf miniszterelnökhelyettes még jobban megoldotta Calarasiiban tartott beszédeben a miniszterelnök szavait. Amikor az ottani liberális párt zsidó tagjai felkőszöntöttek Inculef-et, akkor azt mondotta: „A Zsidó Párt, valamint egyetlen kisebbségi párt sem érhet el sikereket, csak mások gyűlöletének kváltására alkalmasak.” Ezzel a kitétellel nem foglalkozunk ezuttal, majd lesz alkalomunk ennek „ézsau” mióváltára rámutatni. De amit ezután mondott, az még érdekesebb:

Tatarscu oradeai nyilatkozata — amit a kormányban előzetesen megvitattunk, más kisebbségekhez és nem a zsidó lakossághoz szólt, amely ellen a román államnak és a liberális pártnak nincs oka panasza.

Ez nyílt színvallás! Jakób hangja ez, a jóságos bibliai Jakóbé, aki bevallja az igazat. A zsidók ellen nincs panas! Nem bennünket apsztróftál a miniszterelnök, amikor a kisebbségektől loyaltást követelt. Nem nekünk szólt, mert hiszen a mi loyális viselkedésünkről meg vannak győződve. Ez az elismerés jól esik nekünk tagadhatatlanul és el is vártuk, mert nem érdemeltünk volna rosszabbat. Dolgozó, produktív tagjai vagyunk a társadalomnak és annak az országnak, amelynek határain belül élünk és halunk kell. Ez a Jakób hangja volt.

Sajnos azonban nemcsak Tatarscu és Inculef jakóbi hangjával állunk szemben, hanem ézsau tettekkel is. Ezen a „Curenul” anektja során tűnt ki, hogy mily domináns szerepe van a román belpolitikában ennek az ézsaui dramlatnak.

Melyik hát az igazi? Jakób hangja-e vagy Ézsau keze? Vagy talán ilyen felemás testvériség az igaz? Mig egyik részen a prim-mi-

Nyolcezeröttszáz lengyelországi zsidó főiskolai hallgató sztrájkba lépett

Varsó. — A lengyelországi egyetemeken a nyugtalanságot még növelte a rektorok rendelkezése, amelynek értelmében a zsidó hallgatók külön padokban kell üljenek az előadások alatt. Ezt a rendelkezést a zsidó diákság mélyen sértőnek találja és ezért egyöntetűen elhatározták, hogy sztrájkba lépnek és nem látogatják az előadásokat. Nyolcezeröttszáz zsidó hallgató sztrájkol. A zsidó diákok barba felütlést keltett a lengyel közvéleményben és természetesen élcen szimpátiával kísérik a harcot.

Az egymást követő lengyel sztrájkok után, így zsidó-diák sztrájk is foglalkoztatja most már a közvéleményt. Mindenesetre a lengyel közélet demokratizálódása felé mutat az, hogy a zsidó diákok ily offenzív lépésre gondolhattak és szánták rá magukat s nem hajlandók többé elviselni a getto-padok megálázását.

Bátor és öntudatos lépésüknek minden bizonyos eredménnyel lesz, mert a lengyel egyetemi hatóságok nem szerethetnek ilyen barbár iskolarendszernek érvényét. Mindenesetre a lengyel-zsidó diákok kulturharca élénk érdeklődéssel kísérik nemcsak az országban, de külföldön is és ez is nyomatékot kölcsönöz sztrájkuknak.

Weizman dr. a világszervezet elnöke rádió útján beszélt az amerikai cionistákhoz

London. — Detroitban az amerikai cionisták konferenciát tartottak, amelyen megvitatták a országépítő alapok jövőbeni helyzetét. Weizman Chaim Londonból rádióbeszédet tartott a detroiti konferenciához, amelyben a palesztinai földvásárlás nagy fontosságát emelte ki. A detroiti konferencia Weizman beszédének hatása alatt két millió dollár rendkívüli alapot bocsajt a Keren Kajemeth

Lezárták a francia-német fiatárt a zsidók előtt?!

Metz. — A német-francia határt lezárták a zsidók elől. Ez a legújabb hitleri törvény. Minden egyes vonat, amely a határra érkezik, alaposan azt lesz kutatva és ha egy zsidót talál, azt erőszakkal visszatartják Németországban és elveszik tőlük utleveleiket. A luxemburgi határon hasonló intézkedéseket tettek, viszont ott azokat a zsidókat, akik visszaakarnak térni Németországba, nem engedik be. Egyik részen nem engedik ki őket, másik határon pedig nem engedik be.

Mi zsidók valóban lojálisak, megértőek vagyunk és csak Jakób hangját érdemeljük. S jó volna, ha csak Tatarscu és Inculef megértő és tárgyilagos hangja irányíthatná a közvéleményt. Ha Tatarscu hangja lenne az igazi meg az Inculef. Mi legalább is így szeretnénk. És nem rajtunk mulik, ha nem éppen úgy van.

rendelkezésére, hogy Galileában földet vásároljon. Ezenkívül 50.000 dollárt szavaztak meg azzal a céllal, hogy abból amerikai telepítéseket létesítsenek Palesztinában. A két millió dolláros földvásárlás azt jelenti legfőképpen, hogy az amerikai zsidó közvélemény osztatlan bizalommal viseltetik a palesztinai építési munkával kapcsolatosan.

Annál különösebben és meglepőbben hangzik ez a híradás, mert épen a napokban olyan értelmű jelentések érkeztek Németországból, amiről lapunk más helyén be is számoltunk, hogy kiengedik a német internálótáborok zsidó lakóit és kényszerítik őket, hogy elhagyják az országot.